

Klimabekymrede kontra skeptikerne

Klimaforskere kastebold i spil mellem politikere, medier og meningsfløje op til klima-topmødet i december

At alverdens toppolitikere skal handle en klima-politik af ved et topmøde i december, ved alle. Men det er nok en overraskelse, at klimaforskere allerede nu er kastebold i et politisk spil mellem de, som kræver drastiske klimaindgreb og de, som ikke er så skeptiske overfor klimaets tilstand. Hvis kritiske klimaforskere tør fastholde politikere på, at alle data peger på, at der er behov for drastiske miljøindgreb nu, så går de et varmt efterår i møde i brændfeltet mellem videnskab og politik.

Da VK-regeringen i efteråret 2008 lancerede planen "Grøn vækst", troede de fleste, at planen markerede et totalt kursskifte fra Lomborg-agtig klimaskepsis til klimabekymring: Fra nu af tager regeringen FN's klimapanel og et klimabekymret forskersamfund alvorligt. Men sådan skal det slet ikke fortolkes, lød budskabet fra Venstres toppolitiker og Folketingets formand Thor Pedersen ved en klimaforskningskonference på Christiansborg (V). Han angreb forskersamfundets konsensus for at være ensretning og politisk korrekthed. Han kritiserede FN's klimapanel præmisser. Og han mente, at forskere, som afviger fra konsensus'en (*klima-skeptikerne* med Bjørn Lomborg i spidsen) bliver undertrykt i kampen om forskningspenge og i den offentlige debat.

Magtkamp om dagsordenen: Hvem citeres mest?

Debatten om klimaet er en magtkamp om at sætte sig på den politiske dagsorden, ikke mindst i medierne:

Thor Pedersens synspunkt kom på forsiden af

Jyllands-Posten, som blev beskyldt for at skævvride forskersamfundets enighed om konsensus. Hermed bekræftede Jyllands-Posten ufrivilligt KU-prodekan Katherine Richardsons påstand om, at klimaskeptikerne får alt for meget opmærksomhed i forhold til, hvor få de er: Medierne skævvider videnskabens vurdering, hævdede hun, fordi pressen partout vil være afbalancerede i deres dækning ved altid at høre en modpart til et synspunkt. Derfor ser det fejlagtigt ud som om, at der er lige så mange klima-skeptikere som der er klimabekymrede, og det er ikke korrekt.

Men Richardson blev korrekset af pressens folk: Pressedækningen var skam ikke så skæv, som hun hævdede, for de danske morgenaviser er brede i deres dækning og giver endda kritikerne mest plads, hævdede Politiken på baggrund af en optælling, som dog ikke havde den førende klimaskeptiker, Bjørn Lomborg, med.

FORSKERforums optælling af miljøbekymrede kontra skeptikerne fortæller imidlertid, at pressen vasker hænder: Skeptikerne får mere end dobbelt så megen omtale i medierne, 673 mod kun 269 omtaler til de miljøbekymrede (**se oversigt s.8**). At klimaskeptikerne dominerer, skyldes især en person. Bjørn Lomborg er i sin helt egen liga, når det gælder presseomtale. Han er ti gange så meget omtalt som nummer to på listen, Katherine Richardson...

Se tema s. 8-11

lah

Udlicitering 5

Så kom den første sag for sektorforskningen, hvor et ministerium vil udlicitere: 19 mio. kr's 'myndighedsbetjening' fra DMU

Værdidebat ind på uni 6

- sagde Helge Sander og så sagde han ikke mere. Hvad mener han mon: Kompensation for styring? Grundtvig? Kulturkamp? Mere styring?

TEMA: Klimaforskning

Kamp om medierne 8

- og om dagsordenen: Hvem citeres mest

En politisk kamplads 10

Politisk positionering i klimaforskningen - og forskerne risikerer at komme i klemme

Mørkeberg vs. Armstrong 12

- da ung forsker stillede spørgsmål ved, om cykelikonet Lance Armstrong var dopet

Ny RUC-rector 15

Lettelse på RUC over valg af kendt, intern kandidat. Og Ib Poulsen lover medindflydelse til de ansatte

Arbejdstilsyn undersøger DTU 16

- efter klage over arbejdsmiljøet på DTU-kemi. Men ledelsesretten er i vejen

Kløft mellem ledelse og menige 20

Uni-Evaluering: Aarhus' ledelse krævede ikke lovrevision, men det er menige vip'ere helt uenige i. Rektor Lauritz Holm-Nielsen i duel med kritikerne

Kammerateri 27

- og skinbedømmelser. Lektor Jan Faye er tosset over de mange spil omkring udnævnelse af professorer. ESSAY

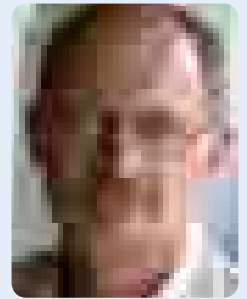
Hyperstress 28

Vidensarbejderens nye stressform: Værdikonflikter og stressbenægtelse. Interview med arbejdspsykolog Einar Baldursson

'Du er elitær' 30

- sagde den menige forsker til Helge Sander, da ministeren en sjælden gang mødte en forsker en kritiker i åben debat

“ De kritikere af universitetsloven, som sætter dagsordenen, er jo et antal forskere. Men der er mange andre, som er jublende lykkelige – især de forskere, som bliver prioriteret i disse år, hvor forskningen tilføres masser af millioner og millarder. Så er der selvfølgelig nogle, som ikke bliver prioriteret. Og de finder på en masse bortforklaringer, og det er kritikken et bevis på ...
Helge Sander

Forskningsrådene: De små bevillingers store betydning

Regeringen har besluttet at lovene omkring forskningsrådene skal revideres og ned-satte derfor i november 2008 et panel, der skulle undersøge, om forskningsrådssystemet lever op til sine formål. Disse formål er angiveligt at styrke kvaliteten i forskningen og sikre forskernes frihed til at realisere såvel egne som samfundets behov for forskning samt sikre en optimal udnyttelse af de samlede danske forskningsressourcer.

Panelet barslede med en rapport med mange udmærkede forslag til forbedringer af det nuværende system, for eksempel at afslagsbreve giver bedre begrundelser for afslaget, og på en sådan måde at en ansøger bliver i stand til at forbedre sin ansøgning (se FORSKERforum 226).

Det er også udmærket, at man vil øge skaren af bedømmere med bl.a. flere udenlandske bedømmere ligesom forslagene om anonyme bedømmere, med muligheden for at fravælge visse bedømmere, således som det kendes fra peer-reviewing af manuskripter, og ansøgers mulighed for at kommentere bedømmelse inden sagsbehandling er udmærkede.

Men der er også problematiske forslag, som afspejles i konflikten mellem panelets formand og de frie forskningsråds formand (se s. 8: **'Personangreb'**).

Der er nogle bekymrende anbefalinger, for eksempel at en række små bevillingstyper som de frie forskningsråd har beskæftiget sig med skal falde bort, og at der i fremtiden kun skal støttes større projekter. I rapporten forklares det med, at der bruges for meget tid med små ansøgninger til f.eks. oversættelser, rejser og ph.d. stipendier.

Men et bortfald af muligheden for at søge mindre bevillinger er bekymrende af flere

grunde. At forskere bruger deres dyrebare tid til at skrive ansøgninger er jo i sig selv et udtryk for at der – til trods for regeringens erklæring om det modsatte – ikke er tilstrækkelige basismidler på universiteterne til at betale sådanne basale udgifter. For det andet er det bekymrende, fordi en afskæring af mindre ansøgninger medfører en reduktion af antallet af projekter i det samlede forskningsbillede og dermed en reduktion af

"I den ideelle verden skulle hver forskerstilling udløse et basisforskningstilskud direkte til den enkelte forsker af en størrelse, der tillader den enkelte forsker at afprøve nye ideer i mindre forskningsprojekter"

mangfoldigheden i dansk forskning. Det er netop ud fra mangfoldigheden at nye store forskningsfelter opstår, jo flere projekter, jo større chance for at noget epokegørende dukker op.

Det er en udbredt erfaring, at jo større projekter, der søges om, jo større er kravene til dokumentation af at der vil komme noget forudsigeligt og anvendeligt i form af resultater og videnskabelige artikler eller patenter ud af projektet. Ved bortfald af muligheden for at søge til mindre projekter mindskes risikovilligheden derfor i forbindelse med bevillinger fra de Frie Forskningsråd.

Der lægges med andre ord op til en revision af forskningsrådssystemet, der for mange forskere vil føles som en reduktion af forskernes muligheder for at realisere egne projekter, og hvor helt nye og kontroversielle ideer får meget svært ved at blive afprøvet i et forskningsprojekt.

Det er paradoksalt, at der bruges mange ressourcer i samfundet på at beskytte, bevare og forske i diversiteten i naturen ud fra en forståelse af diversitetens nødvendighed for at bevare potentialet for organismernes tilpasningsmuligheder til miljøændringer, mens man ikke er i stand til at drage de indlysende paralleller til den selv samme forsknings vilkår. I den ideelle verden skulle hver forskerstilling udløse et basisforskningstilskud direkte til den enkelte forsker af en størrelse, der tillader den enkelte forsker at afprøve nye ideer i mindre forskningsprojekter (*på de "våde" områder ville et sådant tilskud skulle være i størrelsesordenen 100.000 kr pr år*). Hvis ideen så viste sig at være holdbar, kunne den videre forskningsproces så støttes via en større bevilling fra et forskningsråd.

Den afprøvningsmulighed eksisterer i dag kun via en mindre bevilling fra et forskningsråd.

Man kan kun håbe på rapportens anbefaling af, at tydeliggørelse af forskningsrådssystemets rolle i forhold til universiteterne vil føre til en erkendelse af nødvendigheden af at bevare muligheden for, at de nye uprøvede ideer kan få økonomisk støtte til at afprøves i et mindre forskningsprojekter. Hvis mulighederne ikke bevares i forskningsrådssystemet, så må behovet for mindre bevillinger overføres til universiteterne som et pålæg, hvis en del af forskningsrådsbevillingerne omdirigeres til universiteternes basisbevillinger.

Universitetslærere/forskere: Forskningsystem i ubalance

For mange ressourcer bruges på at konkurrere om forskningsmidler

De fleste danske universitetslærere er såmænd ikke uenige i systemet, at forskningspenge skal komme via en blanding af basismidler (til forskerens stilling) og af konkurrencemidler via eksterne ansøgninger. Kun hver femte universitetslærer mener, at deres forskning alene burde finansieres af basismidler.

ANGØGNINGER

Men forskerne er ikke tilfredse med den aktuelle balance i systemet. Kun hver femte mener, at den nuværende balance er ideel.

Over halvdelen mener, at der burde være mindre vægt på de eksterne forskningsbevillinger. Universitetsforskere vender dermed fingeren nedad til regeringens forsøg på fortsat 'konkurrence-udbydelse' – hvor forskerne skal konkurrere endnu mere om forskningspenge. Men fra den anden side vil Regeringen hævde, at deres forskningspolitik virker, for forskerne oplever selv, at konkurrencen er større: Tre ud af fire forskere har oplevet en skærpet konkurrence om penge i de sidste fem år.

Det fortæller FORSKERforums 2009-medarbejderundersøgelse.

Hver anden bekymret for sit forskningsområde

Generelt giver forskerne udtryk for stor uro om fremtiden.

Forskerne giver udtryk for en række negative forhold. Otte ud af ti oplever en øget konkurrence omkring forskningsmidlerne; kun 5 pct. oplever ikke dette.

Hver anden er bekymret for fremtidsmulighederne inden for deres eget forskningsområde, mens 30 pct. ser lyst på fremtiden. Ikke uventet er der forskel mellem fagområderne: Det er især forskere på højprioriterede områder (med penge), som ser lyst på fremtiden, mens humanister typisk ser mørkt på det spørgsmål.

En rapport fra Finansministeriet (McKinsey maj 2009) pegede på, at universiteterne bruger for mange ressourcer på forvaltning: kun 69 pct. af ressourcerne bruges på de egentlige formål (forskning, uddannelse, rådgivning og formidling), mens hele 31 pct. bruges på "administration". Og hvis man tager universitetslærernes oplevelse af det danske forskningsystem, så er der systemfejl. Over halvdelen af lærerne

erklærer, at de "bruger for meget tid på administration frem for forskning" – mens kun 20 pct. oplever, at administration ikke er en tidssluger.

Personlig succesrate på 45 pct.

Universitetslærerne fortæller, at de bruger 5 pct. af deres samlede arbejdstid på at udforme ansøgninger – svarende til 100 timer om året.

Et sådant tidsforbrug synes ikke umiddelbart urimeligt, hvis der heri også ligger en positiv proces i at spidsformulere sine forskningsinteresser og hvis udsigten til succes er rimelig høj.

Her har statistikker tidligere fortalt om succesrater på 10-20 pct. (målt på bevilgede beløb) hos de frie forskningsråd (10 pct. på medicin, 13 pct. på humaniora, 17 pct. på naturvidenskab, 18 pct. på teknisk videnskab og 20 pct. på samfundsvidenskab).

Hvis succesraten måles på den personlige succes hos de forskere, som har besvaret FORSKERforums spørgeskema, er succesraterne noget højere. Knap halvdelen af ansøgningerne opnår bevillinger. Hver forsker udformer gennemsnitligt ca. 1,8 ansøgning om året og heraf får de tilsagn på 0,8 (målt i årene 2006-08).

(En usikkerhedsfaktor i undersøgelsen kan være, at det især er de dygtigere/ aktive forskere, som har besvaret spørgeskemaet eller at respondenterne hælder til at opgive de projekter, som har succes, mens afslag glemmes).

Sværeste at få små-bevillinger

Ekspertpanelet som netop har givet forslag til revision af forskningsrådssystemet (se FORSKERforum 226) lufter en stramning, så rådssystemet skal give færre små bevillinger (til enkeltforskere) og samle bevillingerne i større klumper (til universiteterne). Men det forslag bliver ikke positivt modtaget blandt de menige forskere, som oplever, at hvis de skal have frihedsgrader i deres forskning, så får de den via eksterne bevillinger – der opleves som 'fløden' ovenpå den dagligdags lagkage.

Forskerne oplever konkret, at deres institutøkonomi er blevet strammet i det store og i det små i de senere år. Syv ud af ti oplever således, at der er kommet færre penge på deres institut til små-formål, fx rejser/ forskningsophold m.m. i dag end 2005.

Hvad mener universitetsforskere?

FORSKERforums forskerundersøgelse er gennemført af konsulentfirmaet SYNOVATE (tidl. VILSTRUP) ved udsendelse af spørgeskemaer til et tilfældigt udsnit af forskerfagforeningernes medlemmer i marts måned 2009. (Ca. 4800 blev inviteret til at deltage i undersøgelsen og svarprocenten var 26).

Formålet med undersøgelsen var

- dels at få belyst det menige forskersamfunds oplevelse af Universitetsloven fra 2003 og af fusionerne i 2007. Data herom offentliggøres i dette nummer
- dels at indsamle data om arbejdsvilkår, arbejdstider, stress m.m. Data herom offentliggøres i næste nummer.

FORSKERforum har tidligere offentliggjort data om universitetsloven (224), om arbejdstid og stress (225) og om nul-forskere og nul-undervisere (226).

Sektorforskere: Meget barskere vilkår siden 2005

- tvunget til at indsende flere ansøgninger, men succesraten falder

Tre ud af fire 'sektorforskere' oplever, at der i perioden 2005-09 er kommet en øget konkurrence om forskningsmidler. Et stort flertal bifalder et bevillingssystem med en blanding af basisbevillinger og eksterne bevillinger. Men næsten tre ud af fire 'sektorforskere' mener, at bevillingssystemet er for meget baseret på eksterne bevillinger.

ANGØGNINGER

Det hænger utvivlsomt sammen med, at sektorforskerne har oplevet i de senere år, at det er blevet sværere at få bevillinger. De har indsendt flere ansøgninger, men de får flere afslag. Mens de i gennemsnit indsendte 2,2 ansøgninger i 2006, så steg antallet til 2,5 og 2,9 i 2007-08. Men tilsagnsraten var den samme. Det betød en drastisk nedgang i succesraten pr. ansøgning: Halvdelen fik bevilling i 2006, mens det kun er hver tredje som fik i 2008 (hhv. 49 pct. og 37 pct. 2006-08).

FORSKERforums undersøgelse giver disse svar fra danske 'sektorforskere', men fortæller ikke nærmere om baggrunden, men svarene indikerer samlet, at forskerne tvinges til at søge flere eksterne midler ude i byen, uden at det kan siges præcist, om det skyldes, at det er blevet sværere at opnå eksterne bevillinger, at de sædvanlige (ministerium-) kilder er tørrer ud eller simpelthen at en dårlig institutions-økonomi tvinger dem til at søge eksternt med 'spredhagl'.

Sektorforskerne har dermed oplevet regeringens styrkede 'konkurrence-udbydelse' – større konkurrence om statens forskningspenge - på deres egne forskningsvilkår. Mens sektorforskerne piver, så vil Regeringen hævde, at deres forskningspolitik virker, når sektorforskerne oplever, at konkurrencen er større.

Det fortæller FORSKERforums 2009-forskerundersøgelse.

Hver anden bekymret for deres forskningsområde

Det er markant, at de danske 'sektorforskere' oplever, at der er sket en stramning af deres vilkår. 51 pct. udtrykker, at der er foregået "en større strategisk styring af min forskning" siden 2005, mens 21 pct. er uenig heri.

Også på andre områder gives der udtryk for, at der er sket en indsnævring af forskningsrammerne. Kun hver tyvende oplever, at det er blevet nemmere at få interne/lokale midler til forskningsformål, fx til rejser eller forskningsophold o.lign. Hver fjerde oplever, at det er meget sværere, og samlet oplever tre ud af fire, at den interne økonomi er blevet dårligere, og at det har gjort det sværere at få penge til forskningsstøtte.

Generelt giver sektorforskerne udtryk for stor uro om fremtiden. Hver anden er bekymret for fremtidsmulighederne inden for deres forskningsgren, mens hver tredje er ubekymret.

Det er fra hver anden kritik af, at der bruges for meget tid på "administration", mens hver fjerde ikke føler det som en belastning, og igen hver fjerde siger hverken/eller.

Og det er bemærkelsesværdigt, at et flertal er indforstået med at udføre rådgivning/myndighedsbetjening: 40 pct. mener således ikke, at de bruger for meget af deres tid på dette frem for på forskning, mens 25 pct. oplever, at dette er 'pligt opgaver', som tager (unødvendig) tid fra deres forskning.

Prøve

Miljøminister Troels Lund Poulsen har a

Så kom det, som Regeringen har haft som en mærkesag: Som Regeringens prøvesag på udlicitering annoncerede Miljøministeriet lige før 1. juni, at kontrakten med AUs indfusionserede DMU skulle "konkurrenceudsættes". Det handlede om, at 19 mio. kr. af "myndighedsbetjeningen" og visse dele strategisk forskning skal udliciteres, så også private konsulentfirmaer skulle kunne byde ind på opgaverne.

SEKTORFORSKNING

Miljøministeriet meldte ud, at det bl.a. vil udbyde kontrolanalyse af bekæmpelsesmidler, pesticidanalyser og miljøøkonomi i forbindelse med Vandrammedirektivet, og som en stor klump på 15 mio. vil ministeriet desuden udbyde strategisk forskning, undersøgelser og rådgivning om vildtforvaltningen ved Kalø.

AUs rektor blev meget overrasket over, at Miljøministeriet lavede en konkurrenceudsættelse uden en forhåndsforhandling med AU, for det betød, at ministeriet ikke bare udbød myndighedsbetjening, men også noget af den forskningsbaserede aktivitet. Sådan lød den første protest fra AU et par dage efter Miljøministeriets chokmelding.

Opposition: Hvad med offentlighedens indsigt i konsulentfirmaer

Miljøministeren blev kaldt i samråd i Folketinget om sagen, for udbuddet kunne i worst-case lukke DMUs afdeling for Vildtbiologi og Biodiversitet på Kalø, for afdelingen kan miste

Udlicitering:

Pr. 1. januar 2009 kan ministerier udlicitere hidtidige kontrakter om 'myndighedsbetjening', så de hidtidige sektorforskningsinstitutioner skal ud i konkurrence med fx private konsulentfirmaer om opgaverne. Som en prøveballon har Miljøministeriet nu annonceret udbud af 19 mio.s opgaver i udbud.

Men i bredere perspektiv kan der komme mange opgaver i udbud:

- Ca. 42 pct. af DTUs budget (inkl. RISØ og Fødevarerøkonomisk Institut) er eksterne indtægter fra myndighedsopgaver, men hvor meget heraf, der kan udbydes, er uklart.

- Ca. 29 pct. af Aarhus Universitets budget (inklusive Jordbrugsforskningen og DMU) stammer fra eksterne indtægter.

- På DMU skønnes ca. 30 mio. ud af driftsmidler på 130 mio. myndighedsopgaver at være i farezonen (direktør Henrik Sandbechs skøn i FORSKERforum 212 – 219).

Esag: Udlicitering af DMU-opgaver

annonceret, at 19 mio. kr's myndighedsbetjening skal i åbent udbud. AU protesterer over såvel procedure som valg af opgaver

Miljøministeriet vil udlicitere 15 mio. kr. myndighedsbetjening og forskning i den danske natur. Det kan fragå forskningen på DMU.

15 mio. ud af 30 mio. i driftsmidler. Og hermed kan mange års opsparet forskningsbaseret viden tabes.

"Man risikerer at tabe en masse faglighed på gulvet, herunder viden der er opbygget gennem årene, og det sker udelukkende pga. kortsigtede hensyn til Finansministeriets firkantede sparekrav", sagde formanden for Folketingets Miljøudvalg, SF'eren Steen Gade.

Steen Gade og Per Clausen (Enhedslisten) var også meget kritiske overfor konsekvenserne af udlicitering, for det vil betyde en ny lukkethed om forskningen og udredninger. Mens offentlige institutioner har en pligt til at fremlægge sine resultater og overvejelser offentligt (via offentlighedsloven) så har private konsulentfirmaer ikke den samme pligt, bekræfter miljøminister Troels Lund Poulsen.

Men det betyder, at præmisser for forskning og nogen viden ikke bliver offentlig tilgængelig. Og det betyder, at ministerier i højere grad kan få mulighed for at påvirke eller manipulere med viden, mener Per Clausen.

AUs prorektor: Hvornår og hvad udliciteres

Men AUs rektor protesterede over Miljøministeriets procedure. Grundlæggende så overholdt Miljøministeriet ikke de betingelser for konkurrenceudsættelse, som er aftalt mellem

universiteterne og ministerierne. Af betingelserne fremgår, at udlicitering først skulle kunne ske efter 1. jan. 2009. Og andre bestemmelser fortolker Miljøministeriet, som at annoncering af "konkurrenceudsættelse" er lig med varsling af opsigelse, hvorefter der kun er ni måneder til, at de konkrete opgaver kan fragå DMU. Det vil sige, at allerede pr. 1. marts 2010 kan private konsulentfirmaer overtage nogle af DMUs nuværende myndighedsopgaver.

AUs DMU mener derimod, at Miljøministeriet dermed ikke overholder kontaktens ordlyd om ikke at give "et rimeligt varsel". Da der er tale om 4-årige kontrakter skal et forbehold være indskrevet i den igangværende kontrakt 2008-2011.

"At vi klager over proceduren skyldes ikke, at vi er bange for konkurrence fra konsulentfirmaerne, men at vi ønsker et fair udbud og en fair proces, således at AU/DMU – når udbuddet foreligger – kan byde på. I det varslede er det fx uklart, hvad det er, der skal udbydes", forklarer AU-prorektor Søren E. Frandsen, som tilføjer, at man aktuelt er i dialog med ministeriets embedsmænd, som viser en ny forståelse for problemerne og kompleksiteten at gennemføre et udbud, fx af hvad der er forskningsbaseret rådgivning og hvad der bare er rådgivning.

Ideologi eller besparelse?

Ifølge AU burde embedsmændene i Miljøministeriet mere grundigt have undersøgt, hvad der kan udbydes og under hvilke forudsætninger: "Selve processen bør foregå i fuld åbenhed. Den måde som ministeriet har præsenteret konkurrence-udsættelsen garanterede ikke en fair og åben proces, som dels levede op til det aftalte (om opsigelse), dels et udbud der var klart formuleret, så såvel DMU som Miljøministeriet er klar over, hvad der udbydes. Miljøministeriet skulle være helt klar over konsekvenserne, fx om det ville gå ud over den forskningsbaserede rådgivning, og om det ville have negative konsekvenser for den løbende opsamling af viden og for synergi med andre fagområder osv.", forklarer prorektoren.

Hvor meget handler om Regeringens ideologi om "konkurrenceudsættelse", når Miljøministeriet annoncerer udlicitering på denne måde, og hvor meget handler om, at ministeriet tror, at de kan spare penge på det?

"Det er svært at vurdere. Men det er vores vurdering, at der ikke er noget at spare, for hvis private konsulentfirmaer skal give samme 'myndighedsbetjening' som DMU, vil det være enormt dyrt at opbygge den nødvendige vidensbaggrund (som DMU har). Så der er vel et element af ideologi i det, jo", slutter prorektoren.

Sander: Værdidebatten i

Sander opfordrede til mere 'værdidebat' med fokus på det danske, men bagefter blev han spurgt om universitets-debattører: Er det kompensation? Støtte til human

Globaliseringen er over os og sætter i stigende grad sit helt naturlige præg på det danske samfund – men vi må ikke glemme vort danske udgangspunkt. Det gælder i særlig grad på universitetet, som er omdrejningspunkt for viden. Derfor skal værdidebatten ind på universitetsområdet, for eksempel i form af styrket forskning i digter- og forfatterskaber, der forbindes med vor historie og kultur, fx Kirkegaard eller Grundtvig, bekendtgør videnskabsminister Helge Sander (Kristeligt Dagblad 4.9).

Om Sander hermed vil føre 'kulturkampen' – den borgerlige kamp mod en venstreorienteret eller kulturradikal dominans og mod islam – ind på universiteterne, fremgår ikke af indlægget, men han forsikrer, at universiteterne er arnested for en fri og akademisk debat: *'Vi hylder ytringsfriheden og forskningsfriheden i Danmark. Lad os derfor tage en åben og fordomsfri værdidebat om, hvordan vi kan styrke forskningen i dansk kultur og historie som forudsætning for at møde det globale.'*

Hans Hauge: Kompensation for alle indgrebene

Det er første gang, Videnskabsministeren går ind på den værdipolitiske arena, konstaterer lektor og kulturdebatør Hans Hauge, som er spændt på, hvad ministeren egentlig mener:

"Det er da spændende – og det kan jeg personligt kun hilse velkommen – hvis ministerens hensigt faktisk er at igangsætte en bredere 'værdidebat' omkring universiteterne, som ikke bare omfatter litteratur og historie, men også samfundsvidenskab og universitetskulturen", siger Hauge, som politisk er erklæret borgerlig.

Udspillet kan også være en symbolsk markering – en slags kompensation for, hvad Regeringen har gjort på universitetsområdet, nemlig indrettet systemerne på 'fra forskning til faktura'

Hans Hauge

"En kynisk politisk analyse af udspillet vil imidlertid være, at Venstre er bange for, at Konservative (kulturministre) vil monopolisere værdidebatten. Når de konservative aktuelt har spillet ud med satsning på bevarelse af fortiden, 'folkeminder m.m.', så søger Videnskabsministeren at skabe sin værdipolitiske platform".

"Men udspillet kan også være en symbolsk markering – en slags kompensation for, hvad Regeringen har gjort på universitetsområdet,

nemlig indrettet systemerne på 'fra forskning til faktura'. Og her kan det læses som en opfordring og et løfte om mere rum for humanistiske projekter, og det kan jeg da kun personligt hilse velkomment".

Men udmeldingen er i modstrid med den førte politik, mener Hauge: "Undervisning og forskning er jo styret ovenfra, og muligheden for at styre endnu mere er der tilmed også. Vi er underlagt en naturvidenskabelig arbejdsform; vi skal forske i noget 'relevant', vi skal tvinges ind i tværvidevidenskab og kollegial supervision, som i praksis har afviklet den individuelle forsker. Vi skal udbyde undervisning på markedet, men hvor mange studenter vil opsøge undervisning i Kingo og Brorson, for det er jo hverken trendy eller erhvervsrettet? Og vores forskningsledelse – som jo indretter sig på de økonomiske muligheder – ville aldrig godkende de udmærkede idéer, som Sander kommer med. Der er i praksis kun minimal forskningsfrihed for forskningsmiljøerne og for den enkelte forsker".

Hauge kommenterede Videnskabsministerens opfordring (i Kristeligt Dagblad), men han måtte vente forgæves på et svar. Ministeren havde ikke mere at klinke.

Peter Harder: En støtte til dansk sprogpolitik?

Engelsk-professor Peter Harder fra KU har tidligere været i clinch med videnskabsministeren, og han er helt enig med Hans Hauge:

"Den mest realistiske tolkning må være at ministeren ønsker at mildne indtrykket af den meget éntydige satsning på strategisk og internationalt orienteret forskning, der har været hans og regeringens politik hidtil. Indtil vi hører mere, må vi regne med at det bliver ved de pæne ord".

Men Harder tror ikke, at ministeren ønsker kulturkamp og værdidebat ind på universiteterne:

"Hvis jeg skal udtrykke et positivt håb om, hvad han mener, så kunne det dreje sig om dansk som universitetsprog (fx ved et sprogtaxameter). Når Sander hidtil har udtalt sig om denne sag, har hans reaktion været at afvise det som provinsialisme, fordi han fejlagtigt har opfattet dansk-krav som om, at det var ensbetydende med, at man ønskede et forbud mod engelsk", siger han.

"Men efter denne udmelding om 'det danske udgangspunkt' må det være svært for Sander at afvise behovet for, at universiteterne i en tid, hvor det internationale konkurrencepres øges år for år, fortsat har gode betingelser for

at beskæftige sig med det, der er vigtigt for danskerne – herunder at undervise på dansk og publicere i danske sammenhænge".

Mikkel Thorup: Økonomistisk logik

Adjunkt og idehistoriker Mikkel Thorup opponerer mod Hauges fortolkning af Sanders opfordring:

"Det er ikke en kompensation, derimod en logisk fortsættelse af forskningspolitikken. Det er en statslig rationalitet, en instrumentalisering og en Venstre-økonomistisk logik, at nu skal universiteterne ikke bare indrettes på (den internationale) 'konkurrencekraft', men derimod skal det særligt danske, vores særlige kultur, en 'sammenhængskraft', bruges til at styrke konkurrencekraften. Vi skal forenklet sagt bruge Grundtvig til at erobre nye markeder, han skal give os en konkurrencefordel i forhold til udlandet! Det er således ikke et frirum til humaniora, som Sander tilbyder, derimod den ultimative omklamring ...", siger Thorup.

Sanders udspil har ikke meget med kulturkampen at gøre:

"Hvis det har noget med den kulturkamp, som Dansk Folkeparti og Konservative fører, at gøre, så handler det om at forskyde kulturkampens rationale til den eneste logik, som Sander kan begribe, så 'kulturkampen' indrettes mod nogle økonomiske rationaler, helt i forlængelse af de store reformer på universitetsområdet", mener Thorup. Han henviser til, at Sander har udtalt, at der skal forskes i Grundtvig: "Men Sander har (i Politiken) sagt, at det er irrelevant at forske i Tycho Brahe eller Niels Bohr, med et argument om, at der ingen 'kulturkraft' i dem. Det er jo en enorm reduktionisme af naturvidenskaberne til tabeller og teknologi, mens det angiveligt kun er fortidsminder og nationale forfattere, der er kulturbærende".

Og så kalder han det hykleri at bringe Grundtvig på banen igen:

"Der er stor falskhed i udsagnet om, at der ikke er forsket i Grundtvig eller Kierkegaard, for det er der altså; der har været afsat store millionbevillinger til formålet både før og under denne regering. Der er ikke noget empirisk belæg for, at der skulle være særligt behov for ny forskning heri. Og det peger jo på, at Sanders argument er ideologisk, at der altså er en logik i spil, der handler om, at Grundtvig og Kierkegaard er noget unikt, vi har, som de andre ikke har, og som derfor skal instrumentalisere til en konkurrencefordel på det globale marked".

ind på uni

totalt tavs. Så hvad mener ministeren egentlig, humaniora? Logisk styringspolitik?

Sander ikke dialogisk orienteret

Sanders opfordring om mere værdidebat har også en særlig politisk baggrund:

"Hvis udtalelsen skal være mere end symbolpolitik eller tom luft, skal der jo følge penge med. Og så vil en hel masse interessenter pludselig bakke op. Borgerlige kulturpolitikere vil bakke op om den nationale hensigt og et udsultet humaniora vil sige tak", siger han og henviser til, at Sanders opfordring foregriber, at Dansk Folkeparti under finanslovsforhandlingerne plejer at hive et særligt formål op (Koldkrigscenter, Kaj Munk-center o.lign.) i en sen natte-tid. Og her har Sander altså allerede sat navn på, som bliver svær for andre borgerlige politikere at være imod. DF får noget dansk kultur, og Sander får endnu en styring eller øremærkning af forskning i retning mod det profitable".

Sander er ikke dialogisk disponeret, han har hverken format eller interesse i at indgå som 'kulturkriger' i en debat om, hvad der bredt set er universiteternes rolle og opgave

Mikkel Thorup

Men Sander selv vil aldrig kunne bære en offentlig debat om værdier igennem, først og fremmest fordi han er mere interesseret i markedstænkning end i Grundtvig og kultur og universiteter.

"Sander er ikke dialogisk disponeret, han har hverken format eller interesse i at indgå som 'kulturkriger' i en debat om, hvad der bredt set er universiteternes rolle og opgave. I sin otte-årige ministerperiode har han ikke været i åben debat om den sag. Han er først og fremmest økonomistisk forvalter, det er den eneste logik, han tilsyneladende forstår. Jeg tror oprigtigt set ikke, at han forstår sine kritikere, når de kræver akademisk frihed på frie universiteter. Derfor debatterer han ikke, derfor mistænkeliggør han sine kritikere, derfor henviser han hele tiden til de mange milliarder som Regeringen har bevilget til forskning og universiteter (uden at gå ind på, hvad de målrettes mod)", mener Thorup.

Sander har været ekstremt succesfuld

Men der er en helt anden vægtig grund til, at Sander slet ikke behøver at introducere værdidebat som kulturkamp:

"Det ville være en total taberstrategi at sætte en værdidebat i gang om universiteterne. Sander har intet at vinde på den, tværtimod. Han har været ekstremt succesfuld i at reformere,

topstyre og disciplinere universiteterne ud fra en dagsorden om effektivisering, ledelse og økonomisering, UDEN at tage det store åbne slagsmål om universiteternes værdi og formål og rolle i samfundet. Han har fået indført et system, hvor han kan styre og administrere sektoren. Han har administreret os til lydighed i et system, hvor vi ikke kan protestere, uden at han behøvede at tage et opgør med de påståede 'venstreorienterede' og 'de kulturradikale'. Hvorfor skulle han så tabe det hele på gulvet ved at starte grundlagsdebatten om værdier bag reformerne", spørger han.

"Sander og Folketingets flertal har gradvist, nærmest administrativt og snigende om natten gennemført drastiske universitets-reformerne 2001-2007. De blev ikke gennemført efter en åben debat med en åben dagsorden, eller direkte udsagn fra Videnskabsministeren om afvikling af det akademiske selvstyre. Fordi dagsordenen ikke blev formuleret direkte og som et direkte angreb, har det været svært for det akademiske samfund at forsvare sin autonomi. Vi har været

forvirrede og haft for travlt med at indstille os på de mange omstillingskrav".

"Derfor ville det da være en total taberstrategi at formulere værdikamp om universiteterne. Det ville jo give hans opponenter en mulighed for at rejse sig ...", siger idehistorikeren, der slutter:

Det bliver ikke lettere med en anden end Sander ...

"Men lad være med alene at spille krudtet på Sanders snæversyn. Det er helt misforstået at tro, at hvis bare vi havde en anden videnskabsminister, så ville tingene se ganske anderledes ud. En ny minister ville være en mindre korrektion, for hovedproblemet er det system, som er bygget op – en ny form for statslig styring, der handler om at omdanne velfærdsstaten til konkurrencestaten – og her er kultur og forskning bare elementer i en generel økonomisering af det politiske, så vi kan 'træde ud i det globale', som Sander siger. Og her er fri forskning en luksus, som Danmark ikke har råd til".

Værdidebatten: Helge Sander – som her ses ved Madonna-koncert med sangerinden Birthe Kjær – er ikke meget for at gå nærmere ind i værdidebat eller en kulturkamp om universiteterne.

Personangreb om forskningsråd

Søren Isaksen -formanden for den evalueringskomite der lægger op til drastiske ændringer af forskningsrådssystemet – korrekser formanden for De Frie Forskningsråd, Jens Chr. Djurhuus, der har forsvaret forskningsrådet.

"I din henvendelse til Videnskabsudvalget hævder du, at der i Det Frie Forskningsråd er dynamik. Men dynamik er slet ikke det generelle indtryk, vi har fået af de mange selvevaluerings-rapporter, vi har modtaget og de møder, vi har holdt", siger Isaksen.

Med personangrebet skærper Isaksen magtkampen om forskningsrådene, som panelet startede med sin fremhævelse af nepotisme i rådene: At medlemmer af de frie råd har 27-45 pct.s succesrate, mens almindelige ansøgere kun har succesrater på 14-21 pct. Det satte Djurhuus i defensiven, idet pressedækningen kom til at handle om nepotisme, i stedet for om indholdet i de drastiske forslag. Og nu prøver Isaksen så igen at sætte Djurhuus i defensiven.

Djurhuus: Reel uenighed

Isaksen – til daglig direktør i NKT-Holding – angriber Djurhuus i et brev til Videnskabsudvalget.

Blandt andet kritiserer Isaksen, at Djurhuus har sagt, at evalueringspanelet ikke har lavet et grundigt stykke arbejde. Det er for galt, mener Isaksen, der henviser til, at panelet skam lavede undersøgelser, statistikker og til de fyldige baggrundsnotater, som Det Frie Forskningsråd (DFF) selv havde sendt ind, og som lå forud for panelets mange anbefalinger.

Og Isaksen angreb Djurhuus for at bruge forkerte tal. Det indrømmer Djurhuus:

"Jeg brugte et forkert tal om antallet af småbevillinger, men Djurhuus' påpegnelse ændrer ikke ved substansen, nemlig at panelet kritiserer de mange små bevillingsportioner i DFF – men den praksis vil vi gerne forsvare, for vi mener faktisk, at de frie forskningsråd har en vigtig rolle at spille i forskningens fødekæde, når vi uddeler små bevillinger".

Nu må vi tænke konstruktivt fremad og ikke bruge tiden på personangreb, siger Djurhuus:

"Men der er altså en reel enighed mellem os på flere områder: Dels er der grundlæggende uenighed om begrebet 'fri forskning', hvor Isaksen mener, at det er metodefrihed og publiceringsfrihed, mens jeg også mener, at også omfatter emnefrihed. Dels er vi uenige om de strategiske råd og de frie skal sammenlægges. Og dels er vi altså uenige om de små bevillingers status – om hvad de frie råd skal tage sig af og hvad universiteterne skal tage sig af ..."

jå

Klimaforskere i skudlinien:

'En spindoktor til Richardson

Medierne giver en lille gruppe af klimaforskere med en anden mening end flertallet en uforholdsmæssig stor opmærksomhed. Derved skævvrides debatten, og vi kommer til at diskutere det forkerte.

Sådan skrev Katherine Richardson i en kronik i Politiken i begyndelsen af september. Hun beklagede, at medierne i deres iver efter at være fair, kommer til at fremstille den ene holdning som lige så god som den anden. Men det er urimeligt over for læserne, for det afspejler ikke den store enighed, der er hos de fleste forskere.

Dermed har medierne en del af skylden for, at befolkningen har svært ved at engagere sig tilstrækkeligt i klimaspørgsmålet.

Kronikken har fået flere syrlige kommentarer med på vejen, ikke mindst fra Politikens egne journalister, fx **Henrik Kaufholz**, 'læsernes redaktør': "Katherine Richardson skulle se at få sig en spindoktor, og det kan ikke gå hurtigt nok. Hun har brug for at få formidlet videnskabeligt stof midt i en rå og kynisk politisk debat. Det er et job for informations- og kommunikationskonsulenter og ikke for prodekaner, hvis jeg må være så direkte".

Han konstaterer videre, at meget tyder på, at danske læsere bliver stoppet til kvalmegrænsen med den officielle videnskabelige linje, frem for med truslen om en ny istid. Politikens videnskabs-redaktør Morten Garly Andersen foretog samme Infomedia-stikprøve (se forsiden). Her kommer han frem til, at hans tre udvalgte ikke-skeptikere omtales næsten dobbelt så meget som de tre skeptikere, og således at Katherine Richardson ikke har ret i sin tese. Men POLITIKEN havde ikke Bjørn Lomborg med i sin oversigt.

lah

Kamp om opmærksomhed

Klimaforskere risikerer at blive kørt af medier og meningsfløje op til klimakampen om en magtkamp og position

Her tog Thor Pedersen og miljøskeptikeren Henrik Svensmark hele dækningen, selv om langt de fleste af konferencens indlæg faktisk tog afsæt i forskerverdenens konsensus om bekymring, påpegede de klimabekymrede. Thor Pedersen fik på puklen af konferencens forskere for, at han ikke er opdateret på forskningens viden om klimaets tilstand. Og Katherine Richardson fik at vide, at pressedækningen skam ikke var så skæv, som hun hævdede, for de danske morgenaviser er brede i deres dækning og endda giver de miljøbekymrede mest plads, hævdede dagbladet Politiken, hvis optælling dog undlod at inddrage den førende klimaskeptiker, Bjørn Lomborg.

FORSKERforums optælling af klimabekymrede kontra -skeptikere fortæller imidlertid, at skeptikerne får mere end dobbelt så megen omtale i medierne, 673 mod kun 269 omtaler til de miljøbekymrede (se oversigt s.8). At

FORSKERforums oversigt over

Klimaskeptikere

Bjørn Lomborg – 571 omtaler

Henrik Svensmark – 57 omtaler

Ole Humlum – 24 omtaler

Jens Olaf Pepke Pedersen – 21 omtaler

I ALT: 673 omtaler

Kilde: Optælling af artikler med omtaler i danske

Forskere opstiller sikkerhedsnormer for jorden

28 klimaforskere sætter i NATURE videnskabens normer for bæredygtig udvikling. Et banebrydende klart signal til politikerne mener Katherine Richardson

mediernes sksomhed

astebold i spil mellem politikere,
atopmødet i december. Der foregår
erjing: Hvem citeres mest?

klimaskeptikerne dominerer skyldes især en person. Bjørn Lomborg er i sin helt egen liga, når det gælder presseomtale. Han er ti gange så meget omtalt som nummer to på listen, Katherine Richardson. Katherine Richardson er som bekymret nr. 2. Men nr. 3 er igen en skeptiker, solforsker Henrik Svensmark. *(Optællingen er opgjort på, hvor ofte otte af de mest fremtrædende forskere er blevet nævnt i danske dagblade i det seneste år, hvoraf halvdelen er hhv. miljø-bekymrede og halvdelen -skeptikere).*

FORSKERforums optælling peger på, at Katherine Richardson har ret: Der er en problematisk skævhed i dagspressens dækning af klimaspørgsmålet. De klimabekymrede får mindst omtale på trods af, at de som konsensus-forskersamfund udgør langt de fleste og dermed burde blive taget alvorligt som sådan.

lah

er de hyppigst citerede klimaforskere:

Klimabekymrede
Katherine Richardson – 123 omtaler
Kirsten Halsnæs – 56 omtaler
Jens Hesselbjerg – 47 omtaler
Eigil Kaas – 43 omtaler
IALT: 267 omtaler

dagblade i de seneste 12 måneder. Kilde: Infomedia

Et opgør i forskningsverdenen, hvor videnskabsfolk i stigende grad bryder med rollen som passive vidensbærere. Sådan betegner Katherine Richardson den tendens, der har præget klimaforskningen de senere år.

Hvor forskningen traditionelt har stillet sin viden til rådighed for beslutningstagerne – hvis de var interesserede – så er klimadiskussionen så vigtig, at der ikke er tid til at vente på at politikerne spørger. De må råbes op.

”Vi lærte alle af vores professorer: kom for guds skyld ikke for tæt på den politiske proces. Og hvis dine tal kommer på forhandlingsbordet, så skynd dig væk, så dine hænder ikke bliver plettede. Men i spørgsmål som er så kompliceret som klimaet, er det vigtigt, at vi hjælper politikerne til at forstå, hvad vores resultater betyder og alvoren i situationen”, siger **Katherine Richardson**, der er professor og prodekan i formidling ved Naturvidenskabeligt Fakultet, KU.

Og nu har hun selv – sammen med 27 andre internationale forskere – taget et yderligere skridt i forhold til forskningsarbejde, der direkte lægger op til politikernes beslutninger. I en netop offentliggjort artikel i NATURE opstiller de 28 forfattere en model med ni globale biofysiske faktorer for jord-systemet som vi kender det i dag. Og samtidig forsøger sætter forskerne tal på, hvor meget vi med vores menneskeaktiviteter kan påvirke de ni områder, for det går galt.

Jordens sikkerhedszone

”Videnskaben har været enormt god til at komme bagefter og sige at nu har vi gjort skade på naturen eller miljøet. Det vi forsøger her, er at bruge vores viden om hvordan jord-systemet fungerer til at være mere proaktive og identificere nogle grænser, hvor overskridelse kan medføre store risici for store og voldsomme ændringer i miljøet”, siger Katherine Richardson, der ser artiklen som et yderligere skridt i forhold til forskning, direkte målrettet beslutningstagerne.

Det er faktorer som biodiversitet, ferskvandsbalancen, ozon-laget og naturligt klima-forandringerne, som vi mennesker har indflydelse på gennem vores gøren og laden. For eksempel er det globale forbrug af ferskvand i dag anslået til 3000 km³ årligt, og forskerne anslår, at den bæredygtige grænse ligger på 4000 km³. Værre ser det ud med den CO₂-betingede

klimaforandring. Her sætter forskerne den bæredygtige grænse for CO₂ i atmosfæren til 350 ppmv (svarende til 350 kubikcentimeter CO₂ for hver kubikmeter atmosfære), selvom koncentrationen i dag allerede ligger på 387 ppmv.

”Lidt enkelt sagt, kan man sige, at vi har tegnet det første – meget præliminære – kort over vores planets sikkerhedszone. Og ud over kortets grænser har vi ikke lyst til at gå”, udtaler en af forfatterne, professor Jonathan Foley, leder af Institute on the Environment ved University of Minnesota.

Katherine Richardson ser artiklen og de ni grænser som et værktøj, der er skabt med direkte tanke på politikerne.

”Det, vi præsenterer, er et nyt rammeværk, som forhåbentlig gør den videnskabelige forståelse af jordsystemet mere brugbart i de politiske beslutningsprocesser”, siger hun.

Ikke aktivist

Richardson er selv blevet kritiseret for sine markante udmeldinger om klima-situationen. Senest af Folketingets formand Thor Pedersen (V), der i september anklagede hende og andre forskere på at spille på folks frygt, når de beskriver konsekvenserne af en global opvarmning.

Men når Katherine Richardson skærper tonen, er hun kun en ud af mange. Senest har to af top-forskerne i FNs klimapanel, Rajendra Pachauri og Martin Parry, kommet med direkte opfordringer til politikerne om handling og lederskab. Tendensen tager blandt andet sit udspring i forårets videnskabelige klimakonference i København, hvor – som den erfarne klima-journalist på Guardian Paul Ray Beck Brown beskrev i FORSKERforum 223 – forskerne blev løftet af en fælles konsensus om klimaproblemet og fik ny selvtillid.

Katherine Richardson stejler dog på spørgsmålet om forskere er ved at tage rollen som aktivister.

”Jeg bryder mig ikke om ordet aktivister. Jeg ønsker ikke at gå ind og lave en politikers arbejde. Jeg tror på, at politikere vil handle på den bedste måde på samfundets vegne, hvis de har adgang til og forståelse for den nyeste viden. Som forskere har vi derfor et ansvar for – og en moralsk forpligtelse til at sørge for det. Det er ikke det samme som lobbyisme.”

lah

Klimaforskning som politisk kampplads

Thor Pedersen (V) skældte ud over konsensus blandt klimaforskere. Det kan være en strategisk positionering i forhold til klimaminister Connie Hedegaard inden klimatopmødet, vurderer politolog

Hvis nogen tror, opfattelsen af jordens klima-problemer har nået et konsensus-niveau, kan de godt tro om igen. I hvert fald når det gælder de bonede gulve på Christiansborg og andre parlamenter. Her er der stadig masser af taktisk positionering i forhold til klimaforskningen og det kommende klimatopmøde COP15 i København.

"Politisk korrekt klimaforskning." Sådan hed det på forsiden af Jyllands-Posten den 10. september. Ordene kom fra Folketingets formand og tidligere finansminister **Thor Pedersen**, der anklagede klimaforskningen for ensretning og for at lukke fuldstændig af for alle teorier, der ikke støtter opfattelsen af den menneskeskabte globale opvarmning.

"Derfor er det nu engang sådan, at søger man penge til forskning, er det klogt at lægge sig op ad det, der ligner den politiske dagsorden. Kan man nævne Kyoto, kan man nævne klimaet, så er det lettere at få penge, uanset hvad man gør", lød det blandt andet i svadaen fra Thor Pedersen, der også angreb FN's klimapanel IPCC for at basere deres vurdering af klimasituationen på et konsensus-grundlag og ikke på en videnskabelig metode.

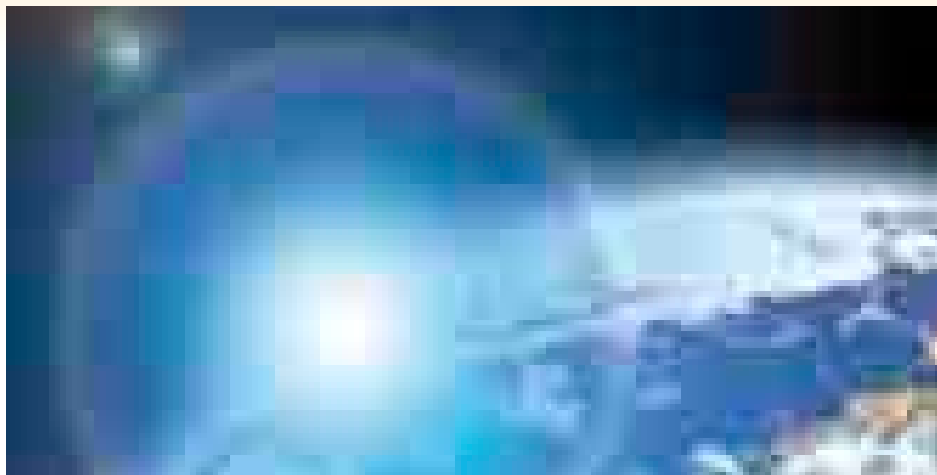
Anledningen var en mindre klima-konference arrangeret i fællesskab af Aarhus Universitet og Jyllands-Posten. På det velbesøgte møde, der blev afholdt på Christiansborg og havde klimaminister Connie Hedegaard som åbningstaler, efterlyste Thor Pedersen, at man i højere grad forskede i de ting, man ikke vidste, frem for blot at bekræfte de toneangivende teorier om klimaet.

Forundring over Thor P

Det lignede næsten et koordineret angreb, da mødets anden oppositionelle oplægsholder, solforskeren **Henrik Svensmark**, fortalte om en mulig 'lille istid' forårsaget af lavere solaktivitet. Han brugte også lejligheden til at klage over IPCC og dens manglende interesse for at inddrage sol-forskningen i klima-modellerne.

"IPCC's konsensus går baglæns ind og ensretter forskningen. Det har ikke noget med videnskab at gøre. Klima-forskningen er blevet en industri. Havde det været almindelig forskning, havde der været meget mindre politisk indblanding", sagde Svensmark.

Han og Thor Pedersen stod dog noget alene med deres kritik – hvis man da ser bort fra Dansk Folkepartis Kristian Thulesen Dahl, der diskret sad med på en lytter bagerst i salen – den dag. Både fra tilhørere og oplægsholdere kom der forsvar af IPCC og deres metode.

"I IPCC sammenskriver vi eksisterende viden. Men vi er nødt til have dokumentation, vi kan ikke løbe med halve vinde. IPCC skal ikke skabe diskussion – vi skal skabe grundlag for policy-making", sagde **Jørgen E. Olesen**, forskningsprofessor ved Det Jordbrugsvidenskabelige Institut, AU, og selv medlem klimapanelet.

Efter konferencen sad en af arrangørerne, **Ellen Margrethe Basse**, leder af AUs klimasekretariat, lettere forundret tilbage.

"Det er overraskende, at Thor Pedersen mener, at klimakritiske forskere har vanskeligere ved at få deres forskning finansieret end andre forskere, blot fordi de mener noget andet end flertallet. Er der foretaget en undersøgelse af forskningsrådernes tilsagn, som giver belæg for det udsagn? Ikke mig bekendt. Så vidt jeg ved, er Lomborg i øvrigt den eneste forsker, der beskæftiger sig med klimaet, som er på finansloven. Jeg er også uforstående over for Thor Pedersens udsagn om, at det internationale klimapanel vurderinger ikke kan karakteriseres som videnskabelige", siger hun.

Jeg er også uforstående over for Thor Pedersens udsagn om, at det internationale klimapanel vurderinger ikke kan karakteriseres som videnskabelige

Ellen Margrethe Basse

Umiddelbart har hun svært ved at greje, hvilke politiske motiver, der driver Thor Pedersen frem: "Han sætter spørgsmålstegn ved hele grundlaget for topmødet, som Danmark – og dermed den danske regering - er vært for. Hvordan kan han som Folketingets formand og medlem af regeringspartiet Venstre være interesseret i det?"

Internt fnidder i Regeringen?

FORSKERforum har ladet spørgsmålet om Thor Pedersens udfald mod klimaforskningen gå videre til **Jens Ladefoged Mortensen**, der er lektor ved Statskundskab på KU og blandt andet forsker i klimapolitik. Han nævner nogle forskellige mulige motiver. Et af dem kan simpelthen være at være den lim, der kitter højrefløjen sammen fra den progressive klimaminister Connie Hedegaard til skeptikerne i Dansk Folkeparti:

"Der er noget internt fnidder i regeringen omkring det her spørgsmål. Vi har en utrolig populær konservativ minister, og så har vi et støtteparti, der melder noget helt andet ud. Thor Pedersen signalerer jo her en opposition til Connie Hedegaard, og samtidig viser han forståelse for DF's synspunkter. Og det kan tjene til at holde sammen på de tre partier", siger Jens Ladefoged Mortensen.

Han nævner også den mulige forklaring, at en del af Venstre har behov for at tage lidt afstand fra den klimaaf tale, som først og fremmest har været et Connie Hedegaard-show, og som i øjeblikket ikke nødvendigvis tegner til at blive en succes-historie.

"Måske er man ved at trække sig lidt fra Venstres side, nu hvor forhandlingerne ser ud til at blive utrolig svære. Det er ren spekulation, men der synes at være en tendens mod at skaffe sig noget distance", siger Ladefoged Mortensen.

Han peger på, at politikere som Thor Pedersen spiller på den usikkerhedsmargin, der altid vil være knyttet til eksakt videnskab:

"Der ligger en skepsis, og den kommer videnskaben selv med, fordi det er dens natur. Forskerne taler om sandsynligheder, men politikere vil vide det med 100 procents sikkerhed."

lah

Jyllands-Posten: Mikrofonholder for klimaskeptikere

Jyllands-Posten lavede en fuldstændig skævvredet reportage fra klima-konference, når de kun refererede 'klimaskeptikere', lød kritikken fra klimaforskere. Jyllands-Postens chefredaktør: 'Folketinget formand er altid interessant

Medierne skævvrider klimadebatten, fordi de altid skal fremstille parterne ligeligt. Forskere, der tvivler på menneskeskabt global opvarmning, får spalteplass i et omfang, der slet ikke står mål med, hvor få de er.

Sådan lød budskabet i en kronik, som **Katherine Richardson**, formidlingsdekan ved Naturvidenskabeligt Fakultet, KU, skrev i begyndelsen af september.

Få dage senere skulle der komme et godt eksempel på hendes påstand, nemlig i Jyllands-Postens dækning af den mini-konference om klimaet, de selv havde arrangeret sammen med Aarhus Universitet.

Konferencen havde i alt 14 oplægsholdere, som næsten alle delte den gængse opfattelse af den globale opvarmning som et menneskeskabt problem. To oplæggere – Thor Pedersen og Henrik Svensmark – var dog skeptiske. Og det var netop disse to, Jyllands-Posten valgte at basere deres dækning på i en artikel om hver, og desuden med Thor Pedersen på forsiden (10. sept. 2009).

Det fik efterfølgende **Ellen Margrethe Basse**, leder af AUs klimasekretariat, til at skrive et indlæg i Jyllands-Posten, hvor hun klager over, at avisen ikke formidler et retvisende billede af konferencens indhold til sine læsere.

Chefredaktør: Thor P.s viden om klima irrelevant

Men hvorfor refererede Jyllands-Posten stort set kun de to klimaskeptikere i deres dækning?

– lyder spørgsmålet til chefredaktør **Jørn Mikkelsen**

"Journalistikkens kerneydelse er blandt andet at sikre, at man får anderledes stemmer på banen. Det er højt overraskende og har en høj nyhedsværdi, at Folketingets formand melder så hårdt ud. Man kan ikke forvente et mødereferat i gammeldags forstand i avisen. Den slags kan man læse på nettet", siger Jørn Mikkelsen.

Repræsentanter fra erhvervslivet på konferencen stillede sig kritiske og uforstående over for Thor Pedersens indlæg – var den oplysning irrelevant for jeres læsere?

"Dækningen af erhvervslivet og klimatopmødet har sin helt egen løbende dækning. Så der kan ikke være i tvivl om, hvad erhvervslivet mener – det har vi dækket intenst".

Har I overvejet om Thor Pedersen overhovedet er en relevant debattør på dette område. Har han jo ikke nogen særlig baggrund for at udtale sig om klimaspørgsmål?

"Det overvejer vi naturligvis. Og i dette tilfælde mener vi, at det er hans embede, der gør

ham relevant. Som Folketingets formand har han jo formelt en position, der ligger lige under statsministerens. Så når Folketingets formand mener noget, er det principielt altid interessant".

Chefredaktør: Jyllands-Posten har ingen særlig dagsorden

Katherine Richardson beskylder pressen for at give uforholdsvis megen taletid til klimaskeptikere. Forstår du den bekymring?

"Nej. Pressen skal være åben og kritisk til alle sider. Det kan aldrig handle om antallet af mennesker, der mener det ene og det andet".

På konferencen påpegede Connie Hedegaard, hvordan Jyllands-Posten ofte er skeptiske over for klima-debatten. Har I en særlig dagsorden?

"Nej. Du tager helt fejl. Vi er ikke mere skeptiske. Vi behandler klimaet som andre emner – hæmningsløst kritisk. Men kravet om at medierne må tie stille og stille sig i gode sags tjeneste – det vender vi os imod. Journalistikken skal være fri".

lah

How do you say 'same shit, different day' in Danish?

UNG FORSKER

Ingen pisser på Lance Armstrong – en af verdens største og mest indflydelsesrige sportspersonligheder. Og da slet ikke en dansk ph.d.-studerende.

Det fik **Jakob Mørkeberg** – ph.d.-stipendiat i idrætsmedicin – at mærke, ikke kun med denne hånlige kommentar fra hovedpersonen selv, men også med en belæring af en norsk professor samt diverse nedgørende bemærkninger fra nær og fjern. Mange har mistænkt den syv-dobbelte Tour de France-vinder for at bruge doping, men de fleste holder mistanken for sig selv. Det er simpelthen 'bad business' at lægge sig ud med Lance Armstrong og hans hær af advokater.

Men da en DR-journalist ringede til Mørkeberg og bad ham kommentere de blodværdier, som Armstrong havde offentliggjort på en hjemmeside, angiveligt for at rense sig selv for mistanke om dopingbrug, var der ingen rysten på hånden.

Mistænkeliggjort for at promovere sig selv

"Da Armstrong slog sine værdier op den 26. august, var vi jo nysgerrige og kiggede på dem. Og da journalisten ringer og spørger, om jeg har lyst til at komme med min fortolkning i fjernsynet, havde jeg ingen problemer med det", fortæller Jakob Mørkeberg. Han tog dog lige en snak med sin chef Bo Bellhage, som er overlæge på Afdeling Z på Bispebjerg hospital, hvor Mørkeberg skriver sin ph.d., samt hospitalets pressechef.

"Vi havde jo en fornemmelse af, at nu hvor det handlede om Armstrong, ville det nok nå længere ud end bare i DR. Så vi gjorde os nogle overvejelser om, hvordan det skulle fremlægges, og at vi kun skulle sige det, der var faktisk basis for", fortæller han.

Og så gik Mørkeberg på tv og fortalte Danmark og alverden, at der var noget lorent ved Armstrongs blodværdier. Godt nok lå de pænt under de tilladte grænseværdier, men det mærkelige var, at de hen mod slutningen af Tour de France ikke faldt, ligesom de havde gjort, da Armstrong kørte det tilsvarende hårde løb Giro d'Italia, og som de vil gøre for alle almindelige mennesker efter flere ugers konstant kraftanstrengelse.

"Det kan skyldes, at han har fået blodtransfusioner," sagde Mørkeberg i tv-indslaget.

Norsk professor: En ung studerende ...

Mørkebergs modige udtalelse blev en international nyhed, og reaktionerne udeblev ikke. I Norge

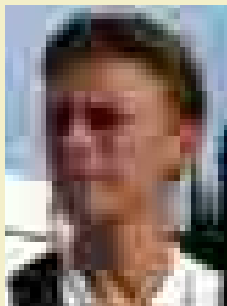

Mørkeberg vs. Lance Ar

Ung forsker i spændingsfelt: Som forsker i doping er det næsten umuligt og personlig kritik. Det har ph.d.-stipendiat Jakob Mørkeberg

afviste en professor ved Ullevål Universitetssykehus – Hans Erik Høyer – at der skulle være noget mistænkeligt ved tallene. Fra andre sider lød kritikken blandt andet, at her var tale om en ung ph.d.-studerende, der forsøgte at skabe sig et navn ved at komme med kontroversielle udtalelser.

"Jeg er jo forholdsvis ny i branchen, og måske en smule naiv. Man følger jo bare sit hjerte og siger det, man kan se ud fra fakta. Bagefter kan jeg godt se, at det kan grejes som om, jeg gerne vil promoveres for at få penge til min forskning," fortæller han.

“ Det er jo det, der er lidt specielt ved denne branche – der er rigtig meget politik og rigtig meget medie-bevågenhed. Så selvfølgelig skal man tænke over, hvad man siger ...

Jakob Mørkeberg

Men dybest set rør kritikken ikke Mørkeberg. I både speciale og ph.d.-projektet har han forsket specifikt i kroppens reaktioner på blod doping gennem blodtransfusioner, og det gør ham – uanset hvor ung og ukendt han er – til en af de mest kompetente eksperter i forhold til netop dette spørgsmål. Og så kan en norsk professor få lov at være nok så klog.

"Nordmanden er sikkert rigtig dygtig på sit felt. Men jeg tror ikke, han har brugt særlig meget tid på at kigge på resultaterne. Han peger på, at Armstrongs blodværdier generelt er lave. Men jeg siger ikke, de er høje. Jeg siger, at de ikke ændrer sig på den måde, de burde. Og det kommenterer han slet ikke på", siger Jakob Mørkeberg.

Dopingforskningens politik

Det var egentlig tilfældigheder, der bragte den nu 29-årige Jakob Mørkeberg ind i dopingforskningens højspændte verden. Han studerede idræt, og hans gode kammerat havde meldt sig som forsøgsperson til et projekt på Center for Muskelforskning, ledet af lægen Rasmus Damsgaard, om autolog blodtransfusion. Damsgaard foreslog, at Mørkeberg og hans ven blev tilknyttet projektet som specialestuderende, og sådan blev det.

Autolog blodtransfusion handler om at tage blod ud af kroppen og senere genindsætte det. Forsøgspersonerne fik målt deres

Armstrong

at holde sig fri af kontroverser
erg måttet sande

præstationsevne, ligesom forskellige blodværdier blev målt, for at se, om der findes parametre, der kan antyde brug af blod doping.

Projektet og Mørkebergs speciale viste, der var en præstationsfremmende effekt, og at visse blodværdier kunne give fingerpeg om doping.

Det gav grundlag for et nye projekt, lavet i samarbejde med en australsk forsker og støttet af det internationale anti-doping agentur WADA. Her blev Jakob Mørkeberg ansat som ph.d.-stipendiat.

Interessekonflikt med vejlederen

Jakob Mørkebergs udtalelser om Armstrongs blodværdier har utilsigtet bragt ham i en prekær situation i forhold til sin egen ph.d.-vejleder Rasmus Damsgaard. Damsgaard står nemlig for anti-dopingprogrammet på Astana-holdet, hvor Armstrong har kørt i 2009 – og er dermed en slags garant for doping-renheden på det hold. Efter Mørkebergs kommentarer udtalte en presset Rasmus Damsgaard, at enhver snak om blod doping bygger på spekulation.

”Og det har han sådan set ret i. Der findes ingen metode, der kan bevise, at der har været tale om blod doping,” siger Jakob Mørkeberg, der ikke ønsker at føre diskussion om eventuelle interessekonflikter.

Dopingkontroller i cykelsporten

”Ærligt talt gjorde jeg mig ikke de store, langsigtede overvejelser om en forskerkarriere. Jeg tog det som et rigtigt spændende job. Og når man så selv har dyrket idræt på eliteniveau, ligger der også en lille moralsk motor i, at man helst ser, at dem, der har ydet mest på træningsbanen og har de bedste anlæg, også vinder.”

Ph.d.-projektet er et videreførelse af hans speciale – at undersøge effekten af blodtransfusioner og afslørende parametre. Denne gang med testning af endnu flere analysemetoder. Projektet gik i gang i efteråret 2006. På det tidspunkt havde cykelsporten oplevet en af sine største nedture, da det spanske politi i den såkaldte 'Operation Puerto' havde fundet 200 posere med blod fra forskellige elitesportsfolk, som skulle bruges til blod doping. Det resulterede blandt andet i at Tour de Frances to største favoritter, Jan Ullrich og Ivan Basso – kaptajnen på Bjarne Riis' Team CSC – måtte trække sig umiddelbart før løbets start.

Rasmus Damsgaard var på det tidspunkt en stor kritiker og skeptiker i forhold til cykelsportens renhed, og med baggrund i egen forskning mente han, at han ville være i stand til at afsløre doping i langt højere grad, end det hidtil var sket. Det fik Bjarne Riis fra det danske cykelhold CSC (nu team SAXOBANK) til at foreslå et samarbejde, hvor Damsgaard fik lov til at teste hans ryttere lige så meget, som han ønskede. Og til stor overraskelse og en ikke ringe portion skepsis i presse og forskningskredse valgte Damsgaard at tage handsken op og begynde et anti-dopingprogram for Team CSC.

Og her var Mørkeberg med til at rejse rundt og indsamle prøver fra rytterne – altid uanmeldt.

”Det var ikke altid lige rart. Du kommer på alle mulige tidspunkter og banker på hos folk med familie og små børn, og det kan godt være lidt ubelejlig. På den anden side var det en

enormt spændende tid, hvor jeg fik mulighed for at applicere min forskning på selve målgruppen, mens andre ofte er nødt til at sidde derhjemme og nørkle med forskningsprojekter”, fortæller han.

Mistro et arbejdsvilkår

Programmet var placeret på Bispebjerg Hospitals Afdeling Z, men finansieringen kom fra Team CSC. Og det i sig selv skabte vældig polemik. For hvordan kan en forsker og dopingjæger være uvildig, når han samtidig er betalt af det firma, han skal undersøge?

”Problemet har lidt været, at folk ikke vidste, hvordan det hele var skruet sammen. Test-resultaterne gik direkte til UCI og WADA samtidig med at vi selv fik dem. Så vi kunne ikke sidde og fifle med resultaterne. Det er ligesom først kommet rigtig frem bagefter, og det er ærgerligt, for der har været meget blæst omkring det”, siger han.

Jakob Mørkeberg afleverede sin ph.d.-afhandling den første september, og allerede nu er der søgt penge til et post.doc.-stipendiat med henblik på at fortsætte forskningen og jagten på test-metoder, der kan gøre livet surt for doping-snydere.

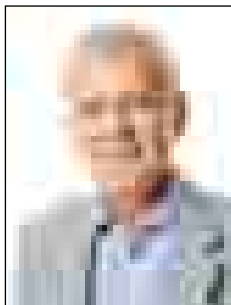
Og hvad angår mistroen, blæsten og polemikken, så har Mørkeberg efterhånden lært at affinde sig med det som et arbejdsvilkår for en dopingforsker.

”Det er jo det, der er lidt specielt ved denne branche – der er rigtig meget politik og rigtig meget medie-bevågenhed. Så selvfølgelig skal man tænke over, hvad man siger i offentligheden. Men det må nødtigt kompromittere ens videnskabelige betragtninger. Hvis man har et budskab, skal man også ud med det. Så jeg er klar til at gå i DR og udtale mig igen, hvis de ringer”.

lah

Tillid og højt til loftet

Copenhagen
Business School
HANDELSHØJSKOLEN

CBS's rektor Finn Junge-Jensen trådte efter 22 år på posten tilbage pr. 1. august. Han skal nu hellige sig jobbet som vice-dean – en del af ledelsen på CBS-Executive – med særligt ansvar for efteruddannelse og videreuddannelse på HD-studiet

CBS-AFGANG

Du har været rektor både under den gamle 1968-styrelseslov og universitetsloven-2003: Hvad har været den største forskel mellem disse tider og lovkomplekser?

”Den største forskel lå nok i indførelse af bestyrelser med eksternt flertal oven over rektor, og hvordan bestyrelseskonstruktionen påvirker organisationen. Min analyse lød, at indførelse af disse bestyrelser var nødvendige for at få større villighed i Folketinget til at give selvstyre og bevillinger. Og jeg synes faktisk, at politikerne har fået større tillid og giver større frihedsgrader og bevillinger, selv om der fortsat er detaljstyring. Jeg har jo sagt nogle gange, at vi er begunstiget af at have et parlament, der er så klokt, at de fortæller os, hvordan vi skal afholde eksamener ...

Men en forskel er selvfølgelig også graderne af medarbejdernes indflydelse. I mine øjne afhænger det ikke så meget af loven, men af den konkrete ledelse. Det er rigtigt, at loven giver nogle rammer for, men sikrer ikke medindflydelsen. Men i mine øjne er det i en vidensorganisation som et universitet helt essentielt med høj grad af indflydelse og dialog – og det føler jeg, at der har været på CBS.

Men når det er sagt, så giver loven formelt set for lille indflydelse, hvad der har vist sig nogle steder. Organisationsstrategisk vurderer jeg, at den vigtigste forbedring kan være akademiske råd med stor reel medindflydelse for det akademiske personale.”

Hvis du skal sige det uden omsvøb og selvrosende newspeak: Hvordan er det, at skulle stå for højt for akademisk med højt til loftet – din ynglingsvending - og samtidig hovedleverandør til erhvervslivet, som gerne vil have grydeklare kandidater som personale samt nyttig forskning, de kan bruge?

”Det første er forudsætningen for det andet: Hvis der ikke er plads til kreative studier og også til ’unyttig’ forskning, så vil erhvervslivet få et problem på sigt. Som folk i den højteknologiske biotek-sektor har betonet, så skal universiteterne netop bedrive forskning, som ikke umiddelbart behøver at være relevant i dag, for den kan give afkast senere.”

Kan man både være handlekraftig leder og demokrat under den nuværende universitetslov, jf. ledelsesbeføjelsen i par 17.stk.2?

”Altså, der er noget John Wayne over det, når man siger ’handlekraftig leder’. En moderne leder skal kunne debattere og være i dialog med sine medarbejdere. Hvis du bare giver ordrer, hvis du ikke kan overbevise kollegerne om retningen og om det fælles forpligtelser i en vidensorganisation, så har du og organisationen et problem.

Der skal være en kultur med glæde og engagement og her har lederen en central rolle.

Men en drastisk reform som universitetsloven kræver en kulturændring, som alle parter skal indstille sig på: Lederne, forskerne, ministeriets embedsmænd og folketingets politikere. Gradvist i den proces opbygges der tillid og flere frihedsgrader.”

Har du været en fritænkende rektor i en tidsånd med lavt til loftet, jf. lovens mistillid, topstyring, kontrol og detaljstyring?

”Jeg ved ikke, om jeg er enig i spørgsmålets præmis om, at der er lavere til loftet i dag? Jeg tænker nok hellere i muligheder end begrænsninger: Jeg så som sagt universitetsloven som en forudsætning for mere tillid i omgivelserne, og dermed bedre vilkår. Og jeg synes tiderne er blevet mere gunstige på den måde. Så tidsånden er i den forstand kommet os i møde.

Men at jeg hæfter mig ved muligheder mere end begrænsninger har i øvrigt nok medvirket til, at jeg overlevede så mange år som rektor ...

Hvor tænker du bedst?

”Det er i dialog med kolleger. Jeg har ikke noget fysisk sted, men anledninger”...

Hvilken fagbog har betydet mest for dig?

”Mit fagområde som universitetsforsker har været ’organisationsteori’. Jeg lavede bl.a. noget om medarbejderejede virksomheder, som befinder sig i spændingsfeltet mellem sameje og rational drift/overlevelse på et frit marked. De spændinger var meget inspirerende – og parallelle til universiteterne.

Min favoritbog var nok et studie af universitets-rektorer i USA’s: *Leadership and ambiguity* af Jim March / Michael Cohen, der handler om, hvordan ledelsesrollen kan tilskynde nysgerrighedsforskning. Og så er der også en anden *’Essence of decision’* af Graham Allison – en forklaring på den cubanske missilkriser ud fra tre beslutningsperspektiver, hvor det interessante er, at ingen af de tre er den rigtige, men hver især fletter de sig ind i hinanden”.

Hvis du helt frit skulle vælge et forskningsprojekt?

”I dag ville jeg jo nok vælge noget om universitetsledelse, fordi det er så utrolig vigtigt for vores samfunds og vore børns fremtid: At vi har produktive og kreative universiteter”.

Har du nogle hobbyer?

”Det har der ikke været tid til. Men jeg spiller da bridge en gang imellem og skak”.

Hvad ligger der på dit natbord lige nu?

”Der er en krimi ”Natstorm” af Johan Theorin. Jeg fik øje på den, fordi han fik den svenske debutantpris for sin første, der hed ”Skumringstimen”, som jeg godt kunne lide. Og for ”Natstorm” har han fået Det Svenske Krimiakademis pris for årets bedste kriminalroman. Men ellers læser jeg ikke megen skønlitteratur eller krimier – krimier er i beredskab som lettere lecture på flyture mellem mødeoplæg, rapporter og conferencebidrag”.

Se FORSKERforums nyheder på
www.forskerforum.dk

Ny RUC-rector: Løsningernes mand

Der var en stemning af lettelse, da den opsøgende reporter efter udnævnelsen af Ib Poulsen som ny RUC-rector ringede rundt for at høre folks reaktioner. Først og fremmest fordi Poulsen som nuværende institutleder på institut for Kultur og Identitet er en intern mand, der i højere grad er kendt for at samle end skille vandene.

"Jeg glæder mig. Han har engageret sig i RUC og fulgt med i de demokratiske processer, og så er han en løsningernes mand. Styrken er, at det er en, der har internt kendskab og sans for de værdier, RUC vil bære videre", siger **Inger Jensen**, lektor og tidligere prorektor på RUC.

Også VIP-fællestillidsmand Kenneth Reinicke er overvejende positiv over valget:

"Da jeg så det i morges, var det med en god fornemmelse i maven. En fornemmelse af, at nu kan vi stille og roligt arbejde videre uden en masse problemer", siger han. Reinicke har som tillidsmand selv siddet til forhandlinger med Ib Poulsen, og her var attituden en lidt anden, end man oplevede fra den tidligere rektor Poul Holm.

Kommunikationen var gal under Poul Holm

"Noget af det mest positive er, at man fornemmer, han er lyttende. Han har ikke bare en dagsorden, men viser en ydmyghed. Det var der jo mange, der påstod, at Poul Holm ikke gjorde", siger **Kenneth Reinicke**.

Med ansættelsen af Ib Poulsen får RUC-

bestyrelsen lukket et hul, der begyndte at være mere og mere iøjnefaldende. Stillingen har stået tom i et år, hvor det ikke har været muligt at finde en egnet kandidat. Flere kilder peger som grund på, at de store kontroverser, der har været mellem tidligere rektor Poul Holm og ansatte såvel som studerende, simpelthen har virket afskrækkende for mulige kandidater. De tidligere kontroverser gør, at der også ligger en opgave i at genoprette medarbejdernes tillid til rektoratet som sådan, lyder det.

"Vi fik lavet en trivselsundersøgelse, der viste at kommunikationen var helt galt under Poul Holm. Men jeg vil sige, at Henning Salling har fået genskabt meget, og jeg tror, Ib Poulsen vil få meget forærende, fordi langt de fleste toneangivende folk hernede vil tænke, at det var da det bedste, der kan ske lige nu," siger Kenneth Reinicke.

Ib Poulsen er mest kendt som "medieforsker". Han er en intern kandidat, men har kun været ansat i 7 år. Det ser Reinicke som en fordel: "Det er måske meget godt, at han ikke er 'gammel-RUC'er'. Ikke at jeg personligt har noget imod det, men for hele stemningen om han kan skabe forandring", siger han.

Kan han matche bestyrelsesformand Nissen?

Bestyrelsesformand Christian Nissen lægger i sine udtalelser efter beslutningen vægt på Poulsens brede baggrund: "Ib Poulsen har en

personlighed og erfaringer, der i forhold til den øvrige universitetsverden vil kunne give RUC den ganske særlige position som det udviklingsorienterede og eksperimenterende universitet", siger Nissen.

Men lige præcis den egenskab er måske et af de spørgsmålstejn, man kan sætte ved Ib Poulsen som ny rektor. RUC ligner i øjeblikket en underhund i det konkurrenceprægede universitetsmiljø, hvor fokus i øjeblikket i høj grad ligger på forskning. Og her kan en klar personprofil på toppen være et af midlerne til bedre branding og måske også flere penge.

Inger Jensen er usikker: "Det tør jeg ikke rigtigt svare på. Men det behøver jo ikke være et enmandsværk", siger hun til spørgsmålet om Ib Poulsen har en personprofil, der kan gøre RUC klarere i billedet.

Kenneth Reinicke er heller ikke sikker: "Der ligger en kæmpe udfordring i at få guidet os igennem og skrevet RUC ind i nogle af de her udviklingsstrategier. Skræks scenariet er jo, at vi står tilbage som sådan et bachelor-universitet. Så spørgsmålene om hvor RUC skal hen, og hvad vores varemærke er, det vil være en kæmpe udfordring for hans strategiske og politiske evner. Og dem aner jeg faktisk ikke noget om".

De to eks-rectorer Poul Holm og Henrik Toft Jensen vil ikke udtale sig.

lah

Poulsen lover medinddragelse

"Jeg søgte, fordi jeg synes RUC er inde i en god og positiv udvikling. Der er gjort et flot arbejde med det uddannelsesreform-mæssige, der er kommet god fod på det forskningsstrategiske, og der er kommet styr på økonomien. Det arbejde vil jeg gerne være med til at føre videre", forklarer Ib Poulsen dagen efter valget.

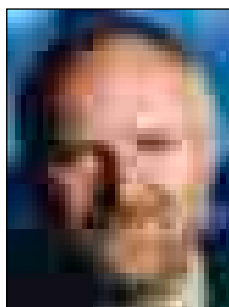
En udfordring handler formentlig om basisuddannelsen?

TILTRÆDELSES-INTERVIEW

"Lige i øjeblikket er vi landet et sted med god balance, hvor vi bevarer en indgang i starten, men at man på andet år sikrer et lidt hurtigere fagligt greb og faglig forpligtelse. Dertil kommer en ny studiestruktur, der skaber bedre sammenhæng mellem bachelor-studienævn og overbygnings-studienævn".

En anden problemstilling er institutter med få studerende. Har naturvidenskab en fremtid på RUC?

"Det mener jeg helt afgjort. Det er et meget vigtigt element for hele universitetet. Det er klart, at der er et økonomisk spørgsmål, og at

Ib Poulsen

NAT har et rekrutteringsproblem, men der er sat et arbejde i gang, som vi skal følge op på. NAT på RUC er et must".

Under Poul Holm var der klager over manglende demokrati. Hvad kan folk forvente under dig?

"En af de ting, jeg har meldt ud i min ansøgning, er, at medinddragelse på alle leder og kanter – det være sig Akademisk Råd, HSU og de studerende – ligger mig meget på sinde. Man kommer ikke nogle vegne på et universitet, hvis man ikke har fælles forståelse.

Det handler om at holde dialogen åben med

alle medarbejder og studerende, så der er en høj grad af transparens. Når jeg er tiltrådt vil jeg som noget af det første indlede en besøgsrunde hele vejen rundt".

Bestyrelsesformand Christian Nissen er kendt som erfaren teknokrat og en snu politisk ræv. Kan du matche ham?

"Det tror jeg bestemt, og jeg oplever ham ikke, som du beskriver ham. Jeg oplever ham som meget direkte i sin kontakt, så jeg er sikker på, at vi får et godt samarbejde. Udgangspunktet er jo også, at der er en klar arbejdsdeling mellem bestyrelse og ledelse".

I dag er RUC lillebror i den danske universitetsverden. Er du manden, der kan lave om på det?

"Ja. Vi er lillebror i og med at vores basismidler til forskning er mindre end de andres, og det er helt klart et strukturelt problem, som vi skal kæmpe for at få løst. Og jeg vil lægge mig meget i selen for, at vores basisbevilling bliver bedre".

lah

Arbejdstilsynet undersøger DTU

I foråret skrev FORSKERforum om medarbejdere på Kemisk Institut, DTU, der føler sig ydmygede og nedgjorte af en diktatorisk lederstil. Nu vil tilsynet se nærmere på instituttets psykiske arbejdsforhold

Finanslov: Spil om forsknings-milliard

I slutningen af september næste uge startede forhandlingerne om 881 ufordelte millioner fra Globaliseringspuljen og 191 UMTS-millioner til fordeling i 2010. Og fluerne flokkes om fadet:

Først og fremmest afleverede universitetsledelserne meget tamme kommentarer til årets *grine-eller-græde* – finanslovsforslag, men det kunne være en taktisk venlighed, fordi man dermed håber at stå højt på fordelingslisten. Universitetstoppen i DANSKE UNIVERSITETER udtrykte nemlig ”håb” om, at hovedparten – fx 500 mio. - af de 881 mio. skal tilgå universiteterne som basismidler.

Men ikke bare universitetsforskningen, men også uddannelserne bejler om puljen. Regeringen gav således kun 100 mio. til genopretning af taxametre (2000 kr.-forhøjelse), men hvor Videnskabsministerens har åbnet for 250 mio. (5000 kr.-forhøjelse). Men flere penge til Videnskabsministerens universitetsuddannelser vil komme i konkurrence med Undervisningsministerens professionshøjskoler m.m.

Øremærkning af forskning

Men rektorernes forhåbninger om Globaliseringsmilliarder til ’frie basismidler’ kan også støde på politikernes ønske om at øremærke forskningspenge til bestemte temaer. og her står regeringens klima-initiativer og ’grøn vækst’-planer med akutte finansieringsproblemer.

- Fødevarerforskningen kræver sit, for ifølge landbrugsorganisationen Landbrug & Fødevarer er der nedlagt innovations- og forskningsordninger for mere end 300 millioner kroner om året – og Regeringen har lovet, at de penge nok skal komme retur via nye kasser.

- Klimatilpasning er en del af Regeringens strategi, og her foreligger der fem forslag til fremtidige forskningstemaer inden for klimatilpasning med forankring i forskningsmiljøerne og det politisk-administrative system (gennem Klima- og Energiministeriet). Finansieringen af det samlede forskningsbehov anslås i udspillet til 700 millioner kroner over en femårig periode.

”Utryghed”, ”frygt”, ”følelsen af at blive nedbrudt og ydmyget”. Det var nogle af de beskrivelser, der kom fra medarbejdere på DTUs kemiske institut, da de anonymt fortalte FORSKERforum om de forhold, de oplevede på arbejdspladsen og som var foranlediget af ’scientologylederen’ Ole W. Sørensen (se FORSKERforum 222).

Anledningen var en trivselsundersøgelse, der havde givet instituttets leder **Ole W. Sørensen** en meget lav karakter for hans ledelse. Samtidig kunne en tillidsmand fra et andet institut, **Peter Szabo**, fortælle i dagbladet Information, at ”folk på det institut har det simpelthen ikke godt”.

Ledelsen – hverken Ole W. Sørensen eller rektor Lars Pallesen – har hidtil ikke villet erkende over for pressen, at der skulle være nogle problemer med ledelsen eller det psykiske arbejdsmiljø på DTU Kemi. Og trivselsrapporten er siden blevet hemmeliggjort, så folk udefra ikke kan se, om de ansatte er utilfredse.

Men nu tyder noget på, at Arbejdstilsynet ser alvorligt på forholdene.

Det psykiske arbejdsmiljø på DTU-kemi

Tilsynschef **Anne Therese Schultz-Petersen** bekræfter over for FORSKERforum, at Arbejdstilsynet har planlagt et tilsyn med DTU Kemi. Og alene det faktum er som regel en indikation af, at de har fået nogle informationer, som gør, at de tager problemerne alvorligt.

”Vi får løbende henvendelser om sager i forskellige virksomheder, og nogle af dem vælger vi så at gå videre med og foretage et tilsyn”, fortæller Anne Therese Schultz-Petersen. Af hensyn til klageres anonymitet må hun ikke fortælle, om Arbejdstilsynet har modtaget klager om DTU Kemi og således heller ikke, om tilsynet er reaktion på en klage. Tilsyn kan også ske spontant, oplyser hun.

Tilsynschefen fortæller at proceduren ved et tilsyn af det psykiske arbejdsmiljø som

regel er at indkalde til et gruppe-interview med et repræsentativt udsnit af afdelingens medarbejdere, med eller uden ledelsen: ”Hvis vi vurderer, at der er problemer med det psykiske arbejdsmiljø får virksomheden en ”afgørelse om psykisk arbejdsmiljø” og har dermed pligt til forberede forholdene, og her kan vi så tilbyde noget procesvejledning, hvor en psykolog kan hjælpe virksomheden på vej med en tids- og handlingsplan for initiativer for at forbedre det psykiske arbejdsmiljø”.

Ledelsesretten i vejen for arbejdstilsynet

På DTU Kemi har medarbejdere først og fremmest fortalt om dårlige arbejdsforhold forårsaget af ledelsen. Forskerforum fik som sagt en række udtalelser fra medarbejdere, der ønskede at være anonyme, og DMs tillidsrepræsentant **Irene Shim** udtalte til Information: ”Det kan godt være, vi ikke må snakke om trivselsundersøgelsen, men vi må vel godt have lov til at tale om, hvor utroligt deprimerende og demotiverende det er for folk at arbejde under en ledelse, der ikke lytter eller taler med nogen, men sender dekretter ud pr. mail”.

Men når det handler dårligt arbejdsmiljø skabt af dårlig ledelse, kan selv Arbejdstilsynet komme til kort.

”Det er jo svært. Vi kan godt gå ind og påpege, at der opleves ledelsesmæssig opbakning. Men vi kan jo ikke sige, at lederen skal udskiftes”, siger tilsynschef Schultz-Petersen.

Kommunikationen omkring Arbejdstilsynets afgørelser og opfølgende tiltag sker primært med institutlederen og sikkerhedsrepræsentanten på stedet, og Arbejdstilsynets afgørelser vil blive sendt til den centrale ledelse på DTU. Da tilsynet typisk er uanmeldt, kan Arbejdstilsynet ikke oplyse, hvornår det vil ske.

"Hvor er 'den faglige ydmyghed' hos ledelsen

Civilingeniør JENS HEIDE har i mange år været lektor og fælles-tillidsmand på DTU, både før og efter den nye universitetslov – og under rektor Lars Pallesen. Heide gik på pension pr. 1. september

EXIT DTU

Hvordan har det været at være tillidsmand overfor rektor Pallesen?

"Nu sidder man jo ikke direkte overfor Pallesen, men overfor hans HR-medarbejdere, selv om jeg da godt ved, at han bestemmer bagved. Og så vil jeg jo være negativ, for så kommer man bare til at lyde som en mand sur mand. Så hvis jeg skal udtrykke mig diplomatisk vil jeg sige, at i de senere år har det været meget vanskeligere for mig at 'samarbejde' med ledelsen, med endnu mere topstyring og flere personsager m.m. Ingeniørforeningen har haft mange sager.

Jeg har sporet en holdningsændring hos ledelsen, hvor luntet er blevet kortere: Hvis nogle ikke retter ind, så falder hammeren i form af pålæg, advarsler, 'overtalelser' eller fyringstrusler og sågar fyringer.

Og det er min klare opfattelse, at ledelsen har valgt at køre på grænsen af det retmæssige og nogle gange over grænsen. Vi har indbragt en del af ledelsens forvaltning for Finansministeriets Personalestyrelse, og heldigvis har vi fået medhold i en del, så ledelsen måtte trække sager tilbage.

Hvad synes du om Pallesens ledelsesstil – opfatter han sig selv som adm.dir. i privat firma?

"Ja, men det er altså ikke noget, Pallesen selv har fundet på. DTU og Pallesen har været spydspids i politikernes indførelse af de nye styreform og mere magt til topledelsen, herunder Rektor. Jeg kan jo se, at meget af den grænseforvaltning, som vi har oplevet på DTU, også dukker hovedet frem på andre universiteter: Den stærke leder, mindre lytning og hensyntagen til personalet osv. Jeg kunne godt savne det, som

i gamle dage hed 'den faglige ydmyghed' hos ledelsen, nemlig at man lyttede til dem, som har faglig indsigt. I dag kan ledelser jo bare lave strategiske planer hen over hovedet på de forskere, som ved noget.

Under Pallesen er der blevet fyret en del tillidsfolk – bliver det svært at finde en tillidsmand efter dig?

"Jeg kan ikke umiddelbart se en afløser. Jeg har været fællstillidsmand og sådan en kommer der i hvert fald ikke, for DTU-ledelsen har besluttet, at der ikke længere gives kompensation for tillidsmandsjobbet på alle niveauer. I tillidsmandsreglerne står der bare, at tillidsfolk skal have 'den fornødne tid til at passe hvervet'. Ledelsen påstår, at vi godt kan passe fuld forskning og undervisning, samtidig med at vi er tillidsfolk.

Når der ikke er lokale tillidsfolk, så kan ansatte, som kommer i klemme, ikke få den lokale assistance, som de har krav på – men må hente den centralt hos IDA eller DM. Og uden lokale tillidsfolk fjernes i øvrigt også fundamentet under ny løn, fordi den skal forhandles med den lokale tillidsmand.

Hvorfor har Videnskabsministeriet eller Personalestyrelsen aldrig givet Pallesen påtaler eller 'næser' for sin grænseforvaltning, fx i bilsagen, hvor et DTU-underfirma købte hans private Alfa Romeo og gav ham den som tjenestebil – selv om ministeriet udtrykkeligt havde forbudt en sådan ordning? Eller for sagen for nylig, hvor rektor ansatte 'scientology-lederen' uden opslag og bagefter undskyldte sig med, at der var sket en 'beklagelig sagsbehandling'?

"Det er mere politik end det er forvaltningsjura. Jeg tror, at det skyldes, at han er nyttig for ministeriet. Han opfattes af ministeriet som frontløberen i indførelsen af en stærkt styret universitetssektor. Han gør, hvad det politiske system – Videnskabsministeren – ønsker af ham. Og de partier, som har indført Universitetsloven

Jens Heide

synes åbenbart, at hans forvaltningsstil er helt i orden. Derfor har han ingen påtaler eller næser fået.

Hvad ville du gøre, hvis du blev Videnskabsminister i morgen?

"Først og fremmest ville jeg lytte til, hvad de mange kritikere af universitetsloven siger og lade være med at kalde dem 'skuffede kværlanter'. Der er mange forskere, som er begyndt at miste arbejdsglæden, fordi skruen er strammet for meget.

Hvad skal du lave nu - har du nogle hobbyer?

"Lige nu sidder jeg faktisk i mit sommerhus, som synes det er dejligt, at jeg har fået mere tid til at passe det. Men jeg vil da fortsætte mit politiske arbejde i Ingeniørforeningen, hvor jeg vil gøre en indsats for, at det bliver mere fagforening og mindre standsforening

Nej, jeg skal ikke til at lave tekno-sæt eller modeltog. Men jeg har da også en interesse i historien bag inddæmningen af Lammefjorden. Den historie er skrevet som økonomisk-politisk, men den store ingeniørmæssige bedrift bag er der ikke lavet så meget om.

Hvad ligger der på dit natbord lige nu?

"Anthony Beevors bog om D-dag – det er igen min fascination af store teknologiske og logistiske projekter – at få alle de mennesker til at arbejde sammen om den samme opgave ...

ja

BEKENDTGØRELSE: Til Jordbrugsakademikere og dyrlæger

Bestyrelserne i DDD og JA har med virkning fra 1. januar opsagt samarbejdsaftalen (med DM, DJØF og DF) om udgivelse af FORSKERforum. Det betyder, at DDD og JA fra denne dato ikke har repræsentanter i FORSKERforums redaktion og dermed ikke længere vil være medskribenter på lederne i bladet. Og så betyder det, at fra 1. januar vil DDDs og JAs 750 forskere og universitetslærere ikke længere modtage bladet.

Der vil dog være mulighed for at abonnere på bladet som selv-betalere at tilmelde sig med navn og adresse til medlems-organisationen (HUSK: mærket "FORSKERFORUM"). Abonnement koster 200 kr. årligt, inklusive forsendelse.

Tilmelding kan kun ske en gang årligt. For 2010 skal ske inden 1. januar 2010. (Næste tilmeldingsmulighed vil være i december 2010).

Medlemmer af DDD: ddd@ddd.dk

Medlemmer af JA: post@ja.dk

'Hvis man tager universitetslærerens frihedsgrader, så ...

AARHUS UNIVERSITY

(Foto: Lars Kruse/AU-foto)

Professor Nina Smith er kendt som en markant nationaløkonom, der ikke holder sig tilbage for at blande sig i den samfundsmæssige debat. Og heller ikke når det handler om ligestilling, især på universiteterne. I de seneste to år har hun dog været mest administrator, nemlig prorektor for det akademiske område på AU. Det sagde hun op pr. 1. august, for at vende tilbage til jobbet som professor ved AUs Økonomiske Institut.

EXIT PROREKTOR

Hvorfor holder du som prorektor?

"Det har været nogle spændende år, hvor vi bl.a. er kommet igennem en stor fusionsproces, hvor 'sektorforskning' er blevet en del af universitetet. Men efter snart 2 1/2 år som 'bureaukrat' glæder jeg mig til at vende tilbage til forskningen.

De to år har gjort det klart for mig, hvor vigtigt det er, at der i universiteternes top sidder personer, som har været forskere for nylig og som har en viden om, hvad der aktuelt foregår 'på gulvet'. Der kommer så mange eksterne (forandrings-) krav – mest fra ressortministeriet – hvor forskere med deres indsigt og kompetencer skal forsvare den frie grundlagsskabende forskning og undervisning – og hvis der ikke er nogle til at gøre det, så vil det true det klassiske universitet med alle dets dyder.

Politikere og embedsmænd skal også være utroligt varsomme med at styre og kontrollere de menige universitetsforskere. Vi arbejder kun frivilligt op mod 50 timer om ugen, fordi vi er så engagerede i vores fagområder, og fordi vi har relativt store frihedsgrader. Men hvis man detailregulerer os og tager frihedsgraderne, så mister vi motivationen og begynder at arbejde 37 timer - som er samfundets 'normalarbejdstid'. Og så kommer universitetet virkelig på den...

Og så spørger du selvfølgelig, hvorfor jeg så ikke bliver i toppen af systemet og forsvaret forskersamfundet? Det er en lang historie, som jeg ikke vil kommentere lige nu".

Hvilken del af forskningspolitikken er mest interessant lige nu – ud fra en prorektors synsfelt?

"Normalt tærsker vi – med rette – rundt i forskningssiden: Balancen mellem basismidler og konkurrencemidler osv.

Men jeg kunne godt tænke mig, at der kom mere fokus på finansiering af universitetsuddannelserne: Universiteternes vigtigste opgave er at give forskningsbaseret uddannelse til de studerende, men hvis vi ikke forbedrer vilkårene, så sækker vi agterud i den globale konkurrence. Og jeg tænker her især på finansiering af uddannelserne og ikke på studenternes leveomkostninger (SU'en).

Jeg har som prorektor været tæt på studiemiljøundersøgelser, som fortæller klart om sammenhæng mellem finansiering og trivsel: Der hvor der er mindst råd til at undervise, der føler de studerende sig mindst integreret og kommer mindst på studierne. Pris og kvalitet hænger altså sammen. Og her skal prioriteringerne være helt anderledes, end når Regeringens finanslovsforslag småfnidrer med en forhøjelse på 2.000 kr. ovenpå de nuværende 42.000 kr. på humaniora og samfundsvidenskab. Den underfinansiering sættes i perspektiv ved professionshøjskolernes 65.000 kr, også til 'tørre uddannelser'.

At universiteterne på trods af den ringe finansiering har været i stand til at opretholde kvalitet i undervisningen skyldes kun, at der overføres penge fra forskningssiden, og at de ansatte har arbejdstider på op mod de 50 timer ugentligt.

Men jeg forudser da i øvrigt, at der – som en udløber af underfinansieringen – kommer en seriøs debat om brugerbetaling inden for nogle år, og det hilser jeg velkommen – selvfølgelig inden for den skandinaviske velfærdsmodel med 'uddannelse for alle' osv.

Hvad er temaet for det forskningsprojekt, som du har mest lyst til at lave, hvis du frit skulle vælge?

"Det skal nok handle om uddannelsesøkonomi: Hvad virker i universitetsverdenen, hvad betyder taxameterstørrelsen, hvad forklarer bortfaldet, hvilke konsekvenser har forskellige undervisningsmetoder osv. På alle administrative og politiske niveauer planlægges og styres der jo, uden at vi faktisk har forskningsmæssigt belæg bagved".

Er det forskningstema nu et, som kommer ind under dit fakultets udviklingskontrakt og kan godkendes af institutlederen, som universitetsloven kræver?

"Ja, jeg ser ikke begrænsninger der, som forhindrer mig i at gå i gang med det projekt! Jeg er langt mere bekymret for debatten om, at forskningsmidler, som forskere får fra forskningsrådene, i fremtiden ikke længere skal tilhøre forskerne, men institutionerne. Dvs. hvis man f.eks. får stilling på et andet universitet, kan man ikke længere tage sine bevillinger med sig, som man hidtil har kunnet i rimeligt omfang. Hvis det gennemføres, er det et skridt i en helt forkert retning i fht. forskernes reelle frihedsgrader og vilkår. Og også udtryk for et problematisk syn på forskning. Institutionen kan jo ikke bare sætte andre forskere til at levere den forskning, der er lovet i et konkret forskningsprojekt.

Hvor tænker du bedst?

"Helt ærligt bedst derhjemme, når telefonstikket er trukket ud. Gerne sent på aftenen eller i weekender. Jeg har 4 børn, som har lært mig at effektivisere med tiden og tage døgnets ydertider i brug".

Hvilken fagbog har betydet mest for dig?

"Det var nok en mikro-teoretisk lærebog, som vi havde på 3. år økonomi-studiet, af Hal Varien. Dengang i 1977 var det nyt og spændende teori, og personligt åbnede det en ny verden for mig".

Har du nogle hobbyer?

"Jeg bor jo på en gård, så det at passe får bliver nødvendigvis en hobby. Jeg laver meget ufaglært arbejde i min fritid, som modvægt til det professionelle. Og så holder jeg meget af at cykle, jeg har cyklet over bjerge 'uden for kategori', fx Mont Ventoux og Alpe D'Huez".

Hvad ligger der på dit natbord lige nu?

"Der ligger mange, så jeg har svært ved lige at fremhæve én. Jeg læser både skønlitteratur og krimier. Faglitteratur falder jeg i søvn til. Men du må gerne skrive, at jeg godt kan lide femikrimier, og at jeg ikke giver meget for de mandlige anmelderes underkendelse af det univers.

je

Uni-Evalueringen afviser fusionsfixering

Uni-Evalueringens panel havde en overeksponeeret interesse for 'fusionerne', og det dominerede helt vores besøgsrunde-møde med panelet, lyder det i rapporter fra menige universitetslærere, som deltog i vip-delegationer på de enkelte universiteter, der havde panelet på visitter i august.

Fællestillidsmand **Henrik Prebensen** fra KUs delegation fortæller: "I den første time spurgte de mest ud fra fusionsperspektivet, som jo forvrider helheden en del. Først ti minutter før tid åbnede panelets mødeleder for andre spørgsmål, fx om frihedsgraderne. Men den del af mødet blev præget af, at mødelederen virkede meget optaget af effektivitet, som jo i et vist omfang kommer i konflikt med en analyse af frihedsgraderne ..."

På SDU var der fem kvarters audiens, hvor tre fjerdedele af visitten gik med at fusionste-maet, fortæller tillidsmand **Bjarne Andersen**: "Forkvinden var venlig, men bestemt. Hun ville tale fusioner: Hvad var godt og skidt for den indfusionerede part? Hvordan ville det gå fremover? Og så videre".

Og oplevelsen i Aarhus var den samme, siger tillidsmand **Finn Folkmann**: "Samfundsvidenskab har lavet en fin, dokumenteret kritik af den manglende medindflydelse og frihedsrammerne. Den var oversat til engelsk og fremsendt til panelet to uger før mødet. Den havde de aldrig modtaget, sagde de", fortæller han. "Formanden og den anden fra panelet, som vi mødte, var tilsyneladende kun interesserede i fusionernes 'gavnige effekter', og da der var 10 minutter tilbage spurgte vi høfligt, om de ikke ville høre om vores erfaringer med medindflydelse og forskningsfrihed m.m.? Og så henviste de til, at de jo har Capacents rapporter ..."

Panelet bag Uni-Evalueringen vil ikke kommentere påstande om 'fusionsfiksering', for panelet vil ikke udtale sig mere specifikt om sin arbejdsform eller metode:

"DMs formand Ingrid Stage mere end antyder, at vi har lagt os fast på et bestemt fokus på den danske universitetslov. Denne udlægning kommer meget bag på os. Efter besøgsrunden har vi nu fået et overblik, men er endnu ikke kommet til nogle endelige konklusioner", udtaler **panelformanden Agneta Bladh** til FORSKERforum. "Evalueringens mandat er flersidet, og panelet fokuserer selvsagt på alle aspekter. Og panelets rapport vil blive baseret på både skriftligt materiale og på indtrykkene fra besøgsrunden".

Panelet pudser sine vurderinger og anbefalinger af ved et afsluttende møde d. 2. november, hvorefter evalueringsrapporten afleveres inden årsskiftet.

Lauritz kritiserede politisk indblanding

- men Helge Sander havde ikke forberedt svar hjemmefra.

I midten af september holdt Aarhus Universitet årsfest, og rektor Lauritz Holm-Nielsen benyttede lejligheden til at lange ud efter Videnskabsministeriets detailstyring:

"Der har ikke altid været overensstemmelse mellem de politiske udmeldinger om selvstyre og den virkelighed, der opleves, når konkrete områder skal reguleres. Og Aarhus Universitet har gjort det klart, at regeringen ikke fuldt ud har levet op til intentionerne i universitetsloven fra 2003. I hvert fald ikke, hvad angår frihed og mulighed for at udvikle forskningen og undervisningen ud fra universitetets egen strategi," sagde rektor.

Videnskabsministeriets foregivelse af, at universiteterne har store frihedsgrader, giver ikke et retvisende billede af virkeligheden, sagde rektoren: *"Universitetsloven er en ramme- eller bemyndigelseslov, der i meget vidt omfang giver ministeren bemyndigelse til at fastsætte nærmere regler på en lang række områder. Afgørende for den reelle kompetencefordeling er derfor Videnskabsministeriets udmøntning i form af bekendtgørelser og anden regulering af de hen ved 50 bemyndigelser, som ministeren har fået tillagt i loven. I modstrid med lovens understregning af frihedsidealene pålægges universiteterne løbende detaljerede kontrol- og styringsregler, som på mange områder begrænser universiteternes frihed."*

Overreguleringen sker særligt på uddannelsesområdet - *"vore udenlandske kolleger ryster på hovedet"* - med akkrediteringsbureaukratiet, eksamensregler m.m. sagde han og opfordrede Folketinget, Regeringen og Videnskabsministeriet om at *"vise os tillid og lette på regeltrykket"*.

Også den tiltagende måltretning af forskningsmidlerne (konkurrenceudsættelse) med kortsigtede programmer og politisk øremærkning m.m. indskrænker såvel universiteternes som den enkelte forskers frihedsrammer, som i dag er *"for begrænset"*.

Rektor fik også nævnt *"en udbredt holdning blandt universitetets forskere"*, at universitetets frihed står i modstrid med universitetslovens §17.stk.2 om den individuelle frihed - at loven bør revideres.

Rektor overrasket over Sanders overraskelse

Retorikken i Holm-Nielsen tale var skarp i forhold til, hvad man ellers hører fra unitopen - bestyrelsesformænd og rektorer. Og

I forbindelse med årsfesten 11. september 2009 overrakte videnskabsminister Helge Sander Iværksætterprisen til Aarhus Universitet. Men ministeren havde ikke talepapir med, som kunne svare på rektor Holm-Nielsen kritik

videnskabsminister Helge Sander var tydeligt overrasket over kritikken, som om han aldrig har hørt den slags før. Hans talepapir hjemmefra var ikke forberedt til en direkte replik:

"Jeg kunne have allermest lyst til at kommentere rektors noget overraskende tale, men det har jeg ikke nogen input til. I stedet for vil jeg holde mig til det aftalte, og det har også et udgangspunkt, som jeg er sikker på at vi kan være enige om".

Rektor Holm-Nielsen er overrasket over ministerens overraskelse, for ministeren har hørt den slags kritik før fra Aarhus Universitets side:

"Retorikken om detailstyring og frihedsgrader var såmænd ikke skarpere end i hørings-svaret til Uni-Evalueringen eller i det, jeg og bestyrelsesformanden tidligere har fremført for ministeren. Så jeg forstår ikke rigtig, at ministeren blev overrasket".

Kløft mellem universitet

DUEL-DEBAT. Topledelses hørings svar afspejler slet ikke en udbredt

Rektor svarer: Forfatterne har ikke belæg for at tag

Ansatte på Aarhus Universitet var ikke enige i det hørings svar, som deres bestyrelse og rektor sendte ind til Uni-Evalueringen i maj måned. Ledelsens konklusion var:

Universitetsloven er såmænd god nok. Der er ikke behov for lovændringer, derimod for ro og for udvikling af ledelseskompetencer. Og det kan vi klare frivilligt inden for de givne lovrammer, hvis vi får de økonomiske rammer til det (se FORSKERforum 224). Hørings svaret var vedlagt en lang række interne indmeldinger nedefra i organisationen.

Ledelsens hørings svar var det 'officielle' AU-hørings svar, men det repræsenterer absolut ikke det videnskabelige personales holdninger. Ledelsen var selektiv i sin udformning af hørings svaret, og de meniges utilfredshed var ikke reflekteret, lød kritikken en måned senere fra et udvalg under samfundsvidenskabs Akademisk Råd, der forsinket indleverede en "sammenfatnings-rapport", som præsenterede 'udbredte medarbejderholdninger' og samtidig tillod sig at kommentere Bestyrelsens officielle hørings svar: Samfundsvidenskabs rapport kommer til en helt anderledes konklusion end Bestyrelsen: "Der anbefales en grundlæggende revision af Universitetsloven af 2003 og loven bør ikke i hovedsagen videreføres".

Samfundsvidenskabs-rapporten byggede denne konklusion på en grundig intern hørings proces, og så kritiske tilbagemeldinger fra andre fakulteter. Alligevel valgte Bestyrelsen at overse de ansattes "systematisk gennemgående og dominerende opfattelser", og det er kritisabelt, for "en uheldig hensyntagen til medarbejdernes vurdering af deres egen og kollegers situation under Universitetsloven af 2003 bør være hjørnesten i en valid evaluering", lød konklusionen.

Men processen blev lidt urytmisk, for Samfundsvidenskab havde fået dispensation til at aflevere senere – dvs. efter at Bestyrelsens / ledelsens samlede svar (vedlagt bilag) var blevet afleveret til Videnskabsministeriet

Medarbejderkritik: 'Alvorlig fejlvurdering'

'Sammenfatningsrapporten' fra udvalget under Samf.s Akademiske Råd påpeger, at der er en afgrund mellem Bestyrelsens fremstilling og så de meniges. Det afleveres en lang række kritikpunkter mod den topledelsen hørings svar:

- Det kaldes "en alvorlig fejlvurdering", der helt nedtoner problemets store omfang og dybde, når ledelsen mener, at 'nye uformelle samarbejdsformer' løser problemerne.

- Utilfredsheden med den "manglende medarbejderinddragelse og medbestemmelse stikker meget dybt og er langt mere udbredt, end den øverste ledelse har villet anerkende".

- Ledelsen mener ikke, at forskningsfriheden er truet, mens de ansatte oplever, at "forskingsfriheden reelt er afskaffet" med instruktionsbeføjelsen, med manglende retsbeskyttelse, med øremærkede midler, med bureaukratisering og bibliotristyring.

- Ledelsens forsikring om, at der ingen begrænsninger er i de ansattes ret til at ytre sig, holder ikke for en realitetstest, har sager på 'sektorforskningsområdet' vist.

- Ledelsen accepterede uden videre det politiske pålæg om fusioneringer, uden debat og praktisk taget uden anden argumentation end kvantitet.

Og endelig bebrejdes ledelsen, at denne ikke tydeligere har kæmpet for større frihedsgrader: "Det skal her påpeges, at universitetets bestyrelse og øverste ledelse ikke har mobiliseret tilstrækkelig pondus til at imødegå statens og den politiske magts indgreb og værne om universitetets principielle frihed. Tiden for dette må være moden nu, hvor universitetsloven skal evalueres".

FORSKERforum har sat to af rapportens forfattere, psykologiprofessor DION SOMMER og politologi-lektor TONNY BREMS KNUDSEN over for rektor LAURITZ HOLM-NIELSEN.

Rektor: Fodfejl i den interne høringsproces på AU

INTERVIEWER: *Hvorfor kommer bestyrelsens hørings svar til en helt anden konklusion end samfundsvidenskabs rapport?*

DION S.: "Akademisk Råd under fakultetet blev enige om, at vores rapport til universitetet skulle være grundig. Dekanen var enig, selv om han langt fra er enig i vores konklusioner. Derfor lavede vi en intern høringsrunde, som var tidskrævende og dermed forsinket i forhold til de 'officielle deadlines', som var alt for korte. I løbet af dette arbejde fandt vi ud af, at der var udbredt stemning af mistillid til de herskende styringsforhold blandt de menige på fakultetet og det blev i øvrigt bekræftet ved læsning af hørings svar fra andre fakulteter, fx det naturvidenskabelige. Det slog os, hvor ens oplevelsen var, selv om kritikken og frustrationen var formuleret på forskellig måde og med forskellig skarphed. Det fik os til at konkludere, at kritikken er en generel holdning blandt de menige ansatte på universitetet.

Derfor blev vores indspil skarpt og måtte derfor stå i modstrid til det, som bestyrelsen / rektor havde indleveret på universitetets vegne, hvor der fx stod, at det ikke var nødvendigt med en lovrevision.

Men hvorfor deres hørings svar så sådan ud, må du spørge ledelsen om".

REKTOR: "Det er rigtigt, at høringsfristen var for kort til et grundigt indspil. Men når det er sagt, så begik universitetets ledelse en fodfejl i den interne hørings proces, når samfundsvidenskab fik lov at efter-indlevere deres, som fik den fordel, at de kunne kommentere på andres, herunder ledelsens hørings svar. Jeg synes ikke, at det var en fair proces, når samfundsvidenskab således tillod sig at efterkommentere".

TONNY B.K.: "Det var flot og demokratisk, når ledelsen lagde alle hørings svar ud. Og det er da korrekt, at der er medarbejdere med en anden holdning end den, der gives udtryk for i vores hørings svar. Men set med vores øjne – og på baggrund af de andre indspil fra 'menige' – giver vi udtryk for en overvejende stemning blandt de menige. Og i stedet for at tale om fodfejl i processen kunne vi jo fokusere på, hvordan vi kommer videre, herunder hvordan ledelsen

stoppet og de menige?

Et kritisk holdning blandt AUs menige vip'ere, konstaterer rapport.
Ej har patent på at repræsentere flertallet af de menige

kan bruge vores rapport som et indspil i den politiske proces, som kommer i den nærmeste tid som jf. Uni-Evalueringen”.

Rektor: Kun samfundsvidenskabs høringsvar kræver lovrevision

REKTOR: ”Det var da ærgerligt, at vi ikke fik samfundsvidenskabs indspil i tide, så vi kunne indarbejde deres holdninger på lige fod med indspillene fra de andre hovedområder, fokusgruppeinterviewene og tilbagemeldinger på nettet. Men jeg synes ikke, at deres fortolkning af andres indspil er interessant og deres direkte kritik af bestyrelsen / rektoratet er ikke retfærdig, for i vores høringsvar refererer vi faktisk loyalt spændvidden i tilbagemeldingerne. Det er korrekt, at der er medarbejdergrupper, som er meget kritiske overfor universitetsloven og forvaltningen af den. Men der er også medarbejdergrupper, som ikke er kritiske. Derfor ville det ikke være retmæssigt at komme med alt for definitive udsagn om de ansattes holdninger, og så vidt jeg kan se, er det kun samfundsvidenskab, der foreslår at den nuværende universitetslov skal ændres”.

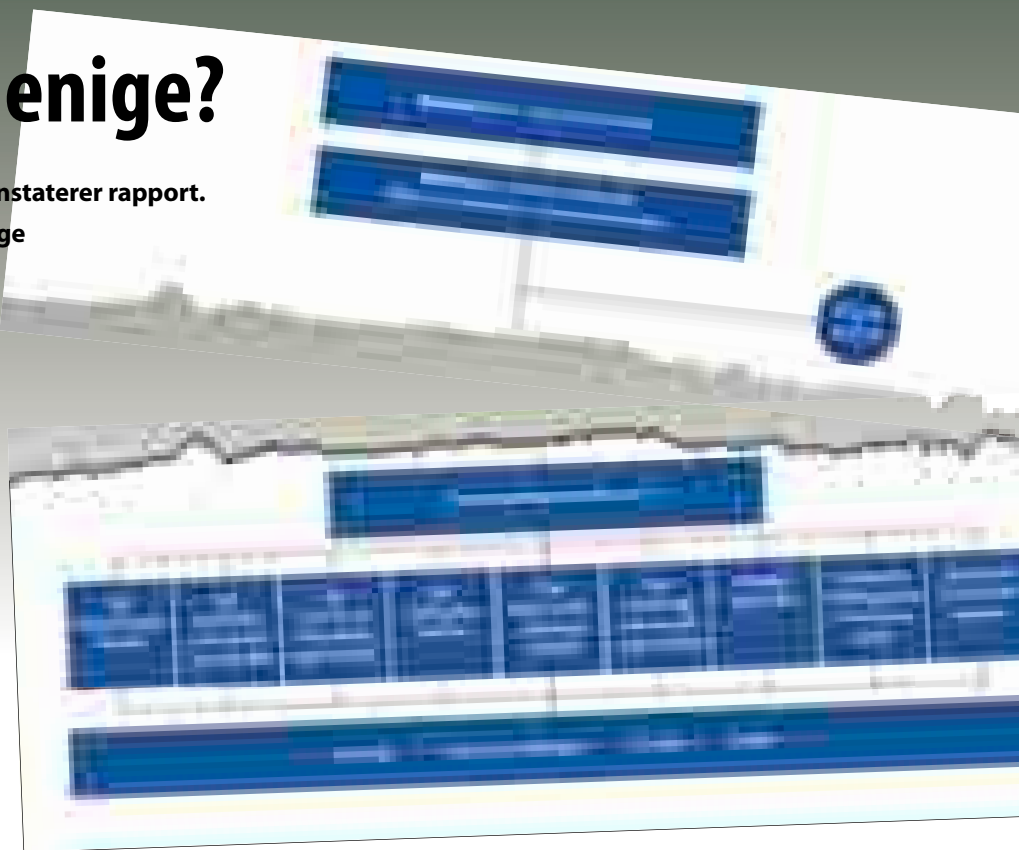

Derfor blev vores indspil skarpt og måtte derfor stå i modstrid til det, som bestyrelsen / rektor havde indleveret på universitetets vegne, hvor der fx stod, at det ikke var nødvendigt med en lovrevision.

Dion Sommer

DION S.: ”Her er vi absolut uenige med Rektor, for vi mener, at der er udbredt opbakning blandt de menige bag vores rapport, både med forskellige og identiske argumenter, og med varierende sprogbrug. Utilfredsheden og kritikken kommer således ikke kun til udtryk på samfundsvidenskab, men i mange høringsvar, fx fra naturvidenskab, medicin, Jordbrugsforskningen og humaniora – høringsvar som vi henviser direkte til i vores rapport”.

INTERVIEWER til Rektor: Når du siger, at der er forskellige holdninger, er det så fordi du vil fremmane konsensus på Aarhus Universitet, i stedet for at anerkende, at der er stor afstand imellem Bestyrelsens/Rektors opfattelse og så de menige forskeres?

REKTOR: ”Der er heldigvis forskellige holdninger blandt universitetets medarbejdere. Det, jeg siger er, at Samfundsvidenskabs indspil kun repræsenterer en fortolkning af medarbejdernes indspil. Der er ikke konsensus blandt de ansatte, og der er ikke belæg for, at der er flertal for de omtalte 'udbredte holdninger'. Ingen har patent på sandheden, heller ikke ledelsen. Jeg mener dog, at ledelsens høringsvar er i god overensstemmelse med den store spændvidde i holdninger, der er på universitetet”.

Vip's to bestyrelsesmedlemmer uenige med flertallet

INTERVIEWER til rektor: Af referat fra et bestyrelsesmøde fremgår, at de to medarbejdervalgte bestyrelsesmedlemmer var uenige med Bestyrelsens passive høringsvar. De ønskede understregning af, at der var ”en ganske udbredt frustration blandt medarbejderne” og de ønskede ”en klarere tilkendegivelse af nødvendigheden af at modvirke dette – også gennem en eventuel revision af loven”. Er det ikke et ikke tilstrækkelig markant udtryk for 'de meniges' holdning, når de to vip'ere – valgt af Aarhus vip-personale - afgav mindretalsudtalelse om bestyrelsens høringsvar til Uni-Evalueringen?

REKTOR: ”Der var en debat i bestyrelsen, og de fremførte deres synspunkter. Men efterfølgende godkendte bestyrelsen enstemmigt høringsvaret, som blev sendt ind til Uni-Evalueringen. Der var i mine øjne ikke tale om en 'mindretalsudtalelse' – hvis de opfatter det sådan, må du tale med dem om det”.

INTERVIEWER: Nu lyder det som om du bagatelliserer de kritiske synspunkter fra

vip-personalet med henvisning til, at der skam er mange andre holdninger end de fremførte – fordi du vil have Aarhus til at fremstå som et idyllisk konsensus-universitet?

”Nej, misforstå mig ikke. Jeg forklejner ikke, at der er forskellige holdninger, og læg mærke til processen i Aarhus, hvor vi har hørt folk og ført en åben debat. Men jeg opponerer mod, hvis nogle påtager sig at have patent på, hvad medarbejderne mener.

Der er ikke konsensus blandt de ansatte, og der er ikke belæg for, at der er flertal for de omtalte 'udbredte holdninger’

Rektor

Folkeafstemning om vip'ernes synspunkter?

INTERVIEWER: Men er det ikke netop et udtryk for en betænkelig distance mellem flertallet i bestyrelsen og det videnskabelige personale, når de to 'folkevalgte' er i mindretal?

REKTOR: ”Som sagt: Jeg respekterer deres synspunkter som et blandt flere”.

INTERVIEWER: Men vil du først anerkende det fremførte synspunkt fra samfundsvidenskabsudvalget og de to vip-medlemmer i bestyrelsen, når der er gennemført en folkeafstemning blandt de menige, hvor mere end halvdelen erklærer deres opbakning?

REKTOR: ”Der er ikke behov for folkeafstemninger på et universitet. Vi skal være i en dialog og indspil, hvor man skal tage synspunkter fra mange grupper. Og jeg lytter til og respekterer alle synspunkter”.

De ansatte: 'Formel og reel medindflydelse'

DUEL: AU-samfundsvidenskab indleverede en meget kritisk medarbejderrapport om Universitetsloven, som siden er blevet offentliggjort – og som modsagde topledelsens høringsvar. Rektor Lauritz Holm-Nielsen stiller her op til debat med den

En markant revision af Universitetsloven af 2003, som ikke bare sikrer medarbejderes repræsentation i allerede eksisterende råd, men udstyrer dem med beslutningskompetence, der muliggør reel medbestemmelse. Det krav kommer ikke bare fra samfundsvidenskab, men er den klare holdning hos medarbejdere på de andre fakulteter.

Sådan lyder det i det som kan læses som en "sammenfatnings-rapport" og som et udvalg under det akademiske råd under AU-samfundsvidenskab indleverede til universitetet i juni - og som siden er blevet en *mini-bibel* for Universitetslov-kritikere på alle universiteter, fordi de anfører, at den reflekterer den udbredte medarbejderholdning i al fald blandt kritikerne.

Rapporten kritiserer AU's ledelse for at indgive et alt for defensivt svar, som bagatelliserer de store problemer i loven. FORSKERforum satte derfor to af rapportens forfattere, **psykologiprofessor Dion Sommer** og **politologi-lektor Tony Brems Knudsen**, i duel med AU's rektor **Lauritz Holm-Nielsen**, for at høre, hvor dybt uenigheden om universitetsloven egentlig stikker.

Kritik: Manglende medindflydelse

Rapporten kritiserer ledelsens høringsvar for at foretage en "en alvorlig fejlvurdering", når ledelsen mener, at 'nye uformelle samarbejdsformer' løser problemerne, idet en sådan konklusion helt nedtoner problemets store omfang og dybde, som det opleves af medarbejderne. Utilfredsheden med den "manglende medarbejderinddragelse og medbestemmelse stikker meget dybt og er langt mere udbredt, end den øverste ledelse har villet anerkende".

INTERVIEWER til rektor: *AU-ledelsens høringsvar konkluderede, at der IKKE er behov for en lovrevision. Hvad siger Rektor til de ansattes krav om en lovrevision, der sikrer, at de ansatte får beslutningskompetence, som muliggør reel medindflydelse?*

REKTOR: "Ledelsens høringsvar betoner, at universiteterne bør have så store frihedsgrader som muligt, så vi kan være herrer i vores eget hus. Det er ud fra en grundholdning om, at der skal være så lidt lov som muligt og dermed så stor autonomi som muligt. Og så er det ud fra en holdning om, at vi skal have en lokal vedtægt, som skal give de vigtigste strukturelle rammer. Men når det er sagt, så er det også ledelsens

holdning og strategiske vurdering, at det var mest hensigtsmæssigt med et høringsvar, hvor der siges, at problemer så kan klares inden for den eksisterende lovs rammer. Ud fra lovens rammer skal vi søge at få orden i eget hus. Og det handler om, at medindflydelsen kan klares i samspillet mellem de forskellige niveauer i organisationen, dvs. at vi skal forbedre på institutlederniveauet, de akademiske råd fungerer ikke optimalt alle steder, der skal måske være et overordnet Akademisk Råd m.m."

INTERVIEWER til Rektor: *Men hvorfor har universitet ikke allerede gennemført medindflydelse via det omtalte 'samspil i organisationen / strukturen', når loven angiveligt giver mulighed for det?*

REKTOR: "Loven har krævet mange omstillingsprocesser, og vi har senest brugt mange kræfter på fusionsbølgen, hvor DMU, Danmarks JordbrugsForskning, Handelshøjskolen og DPU indfusionerede under AU. Men ledelsen har gjort, hvad vi kunne og haft som politik at holde et meget højt informationsniveau. Vi kører en åben ledelsesstil og lægger altid store udredninger og undersøgelser ud på nettet".

TONNY B.K.: "Ledelsens høringsvar var for defensivt. Ledelsens strategi overfor lovens problematiske sider – at det kan klares internt – konfronterer ikke lovgiverne med problemerne. Denne Uni-Evaluering er måske vores eneste chance i årevis for at få nogle ændringer. Og det er en generel holdning blandt medarbejderne, at universitetet er på vej ud ad en forkert tangent, så der på sigt vil ske en passivisering. Det sker ikke i morgen, men inden ti år kan de nuværende strukturer betyde en passivisering af de ansatte og det akademiske arbejde, som hører til et universitet. Derfor er det absolut nødvendigt at melde vores advarsler ind uden omsvøb."

INTERVIEWER: *Samfundsvidenskabsrapport kritiserer, at bortset fra Bestyrelsen, der har et besluttende eksternt flertal, så er "der ingen kontrolmekanismer på universitetet, der kan dæmpe, ændre eller give reel tilbagemelding på top-down-beslutninger".*

TONNY B.K.: Vi anerkender Rektors gode intentioner om, at AU kan klare problemer inden for egne døre. Men det kan ikke stå alene, for det er ikke sikkert, at den næste rektor eller bestyrelse har den samme tilgang. Derfor er det vores holdning, at vi ansatte må have nogle reelle beslutningskompetencer, nogle håndtag, som sikrer, at ledere tvinges til at tænke nedad. Der

skal være nogle checks-and-balances som der for eksempel er i det amerikanske universitets-system. Det kan fx ske igennem valgte institutledere. Og det kan ske gennem, at Akademisk Råd sammensættes, så de ansatte kan vælge deres repræsentanter og så rådet får reel magt; at Akademisk Råd tillægges reel beslutningsmyndighed over ting, som er vigtige for det akademiske liv på universitetet.

REKTOR: "Jeg er enig i, at der skal være checks-and-balances, gerne inspireret fra det amerikanske system. Men i en sådan struktur skal man passe på ikke at gøre systemet handlingslammet. Nu har vi en entydig kommandostruktur, hvor der kan tages beslutninger og det er ikke hensigtsmæssigt at ændre det, fx ved at give de ansatte veto-ret igennem valgte institutledere. Men vi kan da godt forestille sig et institutnavn eller råd med visse rettigheder i forhold til samarbejdet mellem ledelse og ansatte. Jeg har ikke noget imod indførelse af en reel medindflydelse igennem et (ubureaukratisk) institutnavn eller i de Akademiske Råd, hvis det bare ikke kolliderer med handlekraften. Det kan vi indføre lokalt, gennem en vedtægt".

Ledelsens strategi overfor lovens problematiske sider – at det kan klares internt – konfronterer ikke lovgiverne med problemerne. Denne Uni-Evaluering er måske vores eneste chance i årevis for at få nogle ændringer

Tonny Brems Knudsen

Lovrevision?

TONNY B.K.: "Vi vil gerne understrege, at vi ikke nødvendigvis har illusioner om at vende tilbage til Styrelseslovens valgte ledere, men det er da vores holdning, at det er der mange fordele ved – men på det spørgsmål er der jo delte meninger. Men det må være muligt at give medindflydelse bl.a. igennem valgte ledere på alle niveauer. Og et institutnavn er da en udmærket ide, hvis det vel at mærke tillægges nogle reelle beføjelser. Det afgørende er – fx ved et institutråd – at man på alle niveauer sikrer medindflydelse og den orientering fra ledelsen og nedad i systemet, som var en af de væsentligste fordele ved de valgte ledere".

INTERVIEWER til rektor: *Du taler for, at universitet skal arbejde på sine egne enkle styringsregler i en vedtægt. Men*

ledelse, tak

er blevet en mini-bibel for nogle
d to af forfatterne

Videnskabsministeriet skal godkende universiteternes styringsregler, og Videnskabsministeren vil jo ikke godkende en vedtægt, som giver de ansatte mere formel og reel beslutningsmyndighed end Universitetsloven tillader? Og betyder det ikke netop, at lovrevision er nødvendig, hvis AU skal lave sin lokale styringsvedtægt?

REKTOR: "Jeg kan godt se, at der kan være et problem. Men ledelsens udgangspunkt er som sagt, at vi godt kan lave interne styringsstrukturer, hvis universitetet får frihed til at udnytte loven fuldt ud".

Instruktionsbeføjelsen og forskningsfriheden.

INTERVIEWER: *Rapporten konstaterer, at ud fra de ansattes synspunkt har Universitetsloven-2003 i princippet afskaffet den enkelte forskers frihed til at forske i selvbestemte emner. §17, stk.2 indeholder den såkaldte instruktionsbeføjelse, hvor en ansat kan forske frit, hvis lederen ikke har pålagt denne bestemte opgaver.*

DION S.: "At de fleste institutledere ikke uddeler pålæg ændrer ikke, at forskningsfriheden principielt/formelt er afskaffet. Ministeren siger, at der ikke er problemer, for han vil se 'lig-på-bordet'. Og videnskabsminister Sanders forsikringer om, at retten til forskningsfrihed generelt /overordnet er sikret i loven ændrer ikke, at forskningsfriheden ikke er retsbeskyttet. Lovens formulering vil i konkrete konflikter om frihedsgraderne ikke garantere forskningsfriheden. Derfor må §17,stk.2 fjernes fra loven igennem en lovrevision".

Jeg har ikke noget imod indførelse af en reel medindflydelse igennem et (ubureaukratisk) institutnævn eller i de Akademiske Råd, hvis det bare ikke kolliderer med handlekraften

Rektor

REKTOR: "Jeg går ud fra, at vi er enige om, at undervisningen skal afvikles og at lederne dermed har visse ledelsesbemyndigelser. Og når det er sagt, så ser jeg ikke noget problem i at fjerne paragraffen, fordi den i praksis ikke er i anvendelse. Jeg har ikke oplevet, at der er institutledere, som har lavet pålæg i en grad, så det har ført til klager over begrænsning af de akademiske frihedsgrader og forskningsfriheden.

FORSKERforum satte to af rapportens forfattere, psykologiprofessor Dion Sommer og politologi-ektor Tonny Brems Knudsen, i duel med AU's rektor Lauritz Holm-Nielsen

Man plejer heldigvis på institutterne at kunne finde ud af det. "

INTERVIEWER til de to: *Har de menige ikke været for lamme: Hvorfor kommer store protester – underskriftsindsamlinger og høringsvar – først nu – og ikke dengang Universitetsloven blev indført i 2003 eller da fusionsloven blev indført i 2007?*

DION S.: Jae, vi blev nok taget på sengen i de år, hvor reformerne blev gennemført i Folketinget. Det skete ovenfra – nærmest administrativt - uden den store debat fordi et flertal i Folketinget jo var enige om det. Der var en magtesløshed, for de fleste brugte kræfter på at indstille sig på de store forandringer. Og ingen kunne forestille sig, hvor indgribende og drastiske, reformerne skulle blive. Men nu er stemningen ved at vende, for folk mærker konsekvenserne og de stigende begrænsninger, og så reagerer vi".

Hvordan bliver Uni-Evalueringens konklusioner? Og kommer der en lovrevision?

DION S.: "Vores besøgsrunde-møde med Evaluerings-komiteen var ikke just opløftende, for de ville hellere tale om fusioner og fusionsgevinster end om medarbejderindflydelse og forskningsfrihed. Så man kan frygte, at de kommer med en konklusion om, at loven i det store hele fungerer hensigtsmæssigt, uden kritik der peger på lovrevision på de kritiske områder.

Men derfor er det desto vigtigere at fremføre kritikken af loven, i stedet for at foregive at problemerne kan klares internt og inden for den nuværende lovs rammer".

REKTOR: "Jeg håber da, at evalueringen vil fokusere på balancen i finansierings-systemet, og at den vil påpege den u hensigtsmæssige detaljstyring igennem bekendtgørelser. Og så må den gerne påpege, at danske universiteter bør have større autonomi, for i trekanten mellem ministeren, embedsmændene og Folketinget sker der rigtig mange ulykker. Det tager umådeligt med tid og kræfter, når de beslutter noget i København. Vi universiteter kan altså godt få hverdagen til at glide uden ..."

TONNY B.K.: "Vi ansatte kunne ideelt set håbe på en proces, hvor Uni-Evalueringen bekræfter vores kritikpunkter og Folketinget reviderer loven. Og så må lovens forvaltning gerne evalueres inden for de næste 5-10 år".

REKTOR: "Joe, det med fastsættelse af en dato for ny evaluering kan jeg kun bakke op om – og meget gerne med en længere tidsfrist for selve processen end den, vi arbejdede efter denne gang ..."

jø

Samfundsvidenskabs rapport: au.dk/da/uni/universitetsvaluering2009/hoeringsvar/samakademiskraad

Kend til læringsstil – og dine studerendes

Lærings-forsker vil have de studerende til at småsnakke og traske rundt under forelæsningerne. Det kan gøre indlæringen bedre

For et år siden sendte TV 2 dokumentarserien 'Skolen – verdensklasse på 100 dage'. Her kunne seerne følge en middelmådig folkeskoles kamp for på kun 100 dage at hæve trivslen og det faglige niveau op blandt landets bedste folkeskoler.

Løftestangen var teorien omkring personlige læringsstile, der handler om, at vi hver især er forskellige med hensyn til, hvordan vi lærer mest effektivt. Derfor skulle eleverne bygge deres matematik-opgaver som modeller, de skulle hoppe deres ord på stave-hinkeruder, de skulle regne procenter med memory-spil.

Eksperimentet var en succes. Både trivslen og det faglige niveau på Gauerslund Skole gik voldsomt op på kort tid, og elever, der før havde følt sig dumme, fik faglige succesoplevelser de aldrig havde haft.

Og hvad kan vi så lære af det? En hel del, mener lektor Karen M. Lauridsen, som er tilknyttet den pædagogiske forsøgs- og udviklingsenhed ASB LearningStylesLab på Handelshøjskolen, Aarhus Universitet.

For selvom Dunn & Dunn udviklede teorien om læringsstile med henblik på børn, så er bevidstheden om ens læringsstile noget, man kan udnytte i stort set alle aspekter af tilværelsen.

"Læringsstile vedrører også ens voksenliv. Det at lære, er ikke kun formelt, som når man går i skole eller på et kursus og får undervisning. Det er også noget, man gør, når man tager beslutninger, når man kommunikerer, når man arbejder alene eller sammen med andre," siger Karen M. Lauridsen.

Lær din egen læringsstil at kende

Det er ganske nemt at blive bevidst om sin personlige læringsstil. På hjemmesiden for International Learning Styles Network – www.learningstyles.net – findes en online-test, der ifølge Karen M. Lauridsen giver et meget validt resultat og er blevet efterprøvet mange gange. Det koster fem US\$ at tage profil-testen, og den kan tages på dansk. Der findes også en dansk manual samt et link til testen på LearningStylesLabs hjemmeside.

Som litteratur kan nævnes Ole Lauridsens "Fokus på læring", som er en letlæst, case-baseret bog om læringsstile.

Benene op på bordet

Ens læringsstilsstyrker er ifølge Karen M. Lauridsen for en stor dels vedkommende genetisk betingede, og selvom man kan træne indlæringen på anden måde, giver det ikke mening. De ændrer sig kun meget langsomt – hvis overhovedet. Det bedste, man kan gøre, er derfor at gøre sig bevidst om sin læringsstil og tilrettelægge sin læring, så den passer bedst til ens stærke sider.

I teorien er der 28 variable faktorer for, hvor godt vi lærer. Karen M. Lauridsen tager en af dem – arbejdsstillingen – som eksempel.

"Vi har jo lært, at den bedste arbejdsstilling er, når vi sidder pænt ved et skrivebord med god belysning og stilhed omkring. Men mange har det i virkeligheden sådan, at de koncentrerer sig aller bedst, når de ligger på sofaen med benene oppe, dunkel belysning og musik kørende i baggrunden. Og er du først blevet opmærksom på det, kan du bruge det til at optimere din arbejds-situation", siger hun.

Arbejdsstillingen er af de miljømæssige faktorer for indlæringen. Hertil kommer faktorer som de sociale og emotionelle. De perceptuelle faktorer – de sansekanaler vi bruger til at optage ny information – omfatter selvfølgelig hørelsen og synssansen (tekst eller billeder), men samtale er i denne sammenhæng også den sansekanal – kaldet en *auditiv-verbale* perception. Og så er motorikken – både den fine og den grove – også en vigtig faktor for indlæring. Med andre ord fungerer kroppen også som sansekanal.

Teorien er altså, at det er forskelligt fra menneske til menneske, hvilke sansekanaler, vi lærer bedst igennem, og hvilke øvrige faktorer, der gør læringen bedst.

Kun hver tredje er auditiv - hørende

Men teorien om læringsstile er ikke kun en personlig erkendelse af, hvordan man lærer bedst. Det rummer også nogle pædagogiske muligheder, som alle undervisere kan gøre brug af. Lauridsen og hendes kolleger på ASB LearningStylesLab arbejder specifikt med brugen af læringsstile i universitetsundervisningen. De afholder kurser i læringsstile og undervisningspraksis, og læringsstile er også blevet en obligatorisk del af CBS' adjunkt-pædagogikum.

Og der er meget at hente ved at tilrettelægge undervisningen med tanke på folks forskellige læringsstile, mener Karen M. Lauridsen. For undervisning på danske universiteter bygger dybest set på en forkert præmis, nemlig at man

lærer stoffet effektivt ved at få det forelæst af en underviser.

Det er der nogle, der gør, men de udgør mindre end en tredjedel. Undersøgelser viser, at mindre end 30 procent af os er *auditive* – dvs. har hørelsen som en af vores læringsstærke sansekanaler. Mere end 2/3 ville lære stoffet bedre ved brug af andre sanser.

"Ja, der er ikke mange, der lærer godt ved at høre tingene. Jeg så gerne, at der var færre forelæsninger, men vi må forholde os til, at vi ikke kommer af med dem lige foreløbig", siger Karen Lauridsen.

Men hun peger på, at forelæsninger også kan udformes, så de appellerer til folk, der har andre læringsstile end den auditive.

"Man kan gøre mange ting. For eksempel kan man stoppe op nogle gange, og sætte et par minutter af til at de studerende kan tale med hinanden om emnet. Man kan også stoppe og sige: nu får i 90 sekunder til at overveje de tre vigtigste ting, jeg har sagt", foreslår hun.

De små pauser har forskellige funktioner. I sig selv vil en pause øge opmærksomheden, og når studerende taler sammen, kommer den *auditiv-verbale* faktor i spil. Hvis man også stiller spørgsmål til de studerendes pause-overvejelser, vil der også være en motivations-faktor.

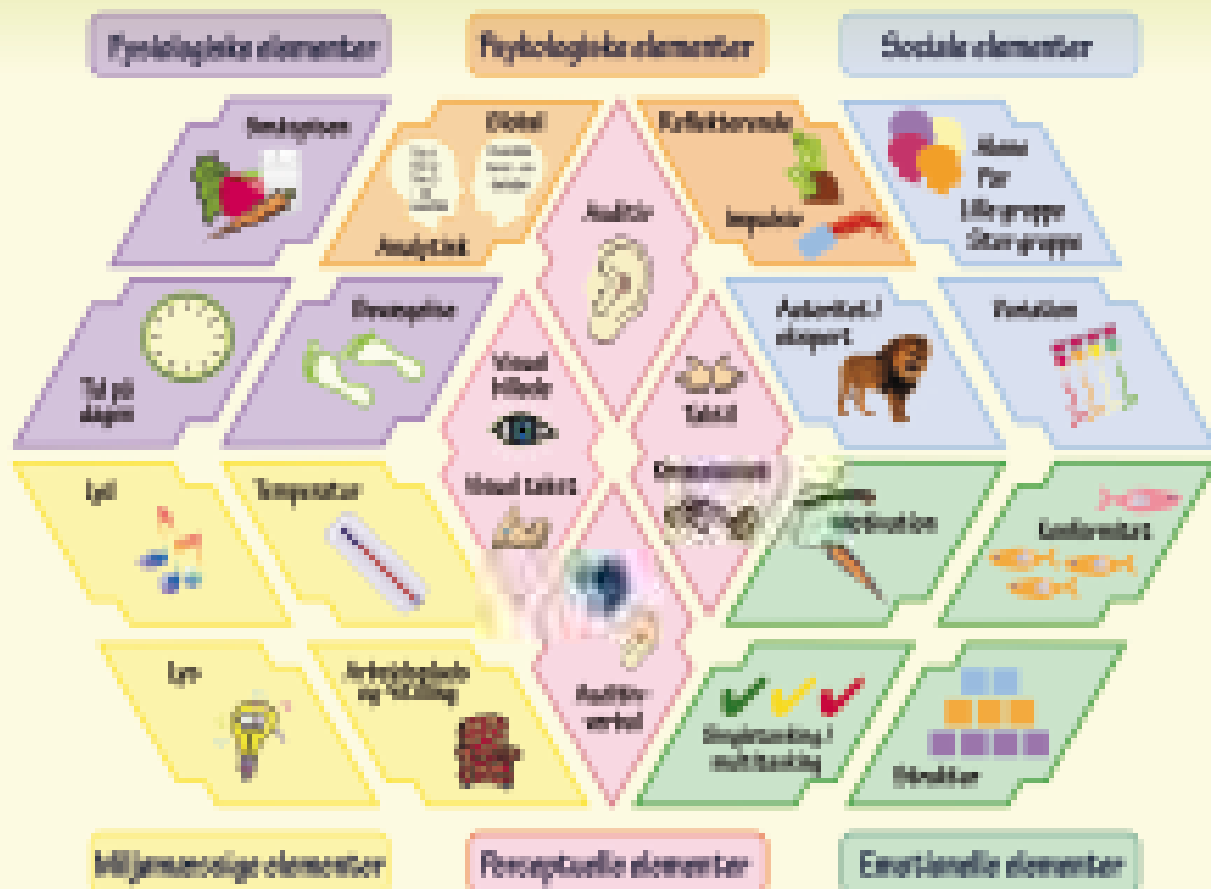
"Nogle undervisere tænker måske, at så har de jo ikke så lang tid at tale i, og dertil vil jeg sige: nej, gudskelov".

Udlever materiale før undervisningen

Hun foreslår også, at man altid udleverer sit præsentationsmateriale inden undervisningen går i gang.

"Mange synes, det er noget pjat, for folk kan jo selv tage noter. Men da de færreste lærer bedst alene ved at lytte, er det godt at have den treenighed, der består af et lydspor, en skærm med tekst og billeder, og så et handout, hvor man yderligere kan stimulere fin-motorikken ved at tilføje sine egne noter".

Udleverer man sit præsentationsmateriale, giver man også de studerende mulighed for at danne sig et overblik fra start, og det kan være meget befordrende for nogle. En del af ens personlige læringsstil ligger nemlig i den måde, man bearbejder informationerne på, som enten er *analytisk* – hvor man bevæger sig fra detalje til detalje for til sidst at forstå den store sammenhæng – eller *global* – hvor man har behov en eller anden form for overblik, før man er i

Building Excellence (BE) Copyright ©1998-2008 Rundle & Bunn • Graphic Design ©1998-2008 Kundi
Translation by Ole Lauridsen — IULAB, Aarhus School of Business, University of Aarhus — Denmark.

Building Excellence-modellen, lavet ud fra teorien om læringsstile, viser de mange faktorer, der påvirker vores evne til at lære.

3 gode råd

Fra Karen M. Lauridsen om at bruge læringsstile som universitetslærer.

Start med dig selv. Få taget din egen læringsstil-profil for at blive opmærksom på dine egne styrker. Ellers er det svært at sætte sig ind i, hvad det handler om, og forstå, hvorfor personer med forskellige læringsstile handler, som de gør.

- Vælg noget ud, og start med at kigge på det. For eksempel dine forelæsninger, din brug af powerpoints og så videre. Brug de gratis ressourcer og tips, der findes på ASB LearningStylesLabs hjemmeside.
- Tænk også på det i de teams og forskergrupper, du indgår i. Man kan virkelig optimere sit samarbejde, hvis et team har kendskab til hinandens læringsstils-profiler.

stand til at forholde sig til detaljen.

"Når de studerende får hele materialet udleveret, vil de *globale* have mulighed for at blade frem og tilbage og se tingene i en sammenhæng, og det er godt for deres bearbejdning", siger Karen M. Lauridsen.

Og hvem siger, at de studerende skal side fastklinet til deres plads i auditoriet eller undervisningslokalet? Det gør læringsforskeren i hvert fald ikke. "Mange har svært ved at sidde stille, det gælder både voksne og børn. Og hvis nogle lærer bedre, hvis de får lov at gå lidt rundt, hvad er så problemet? Jeg har ingen problemer med at undervise kandidat-studerende, der står eller går rundt. Jo, der bliver en smule uro, men når man

ved, at det ikke er fordi, folk keder sig, så er det ikke en ubehagelig uro."

Hun tror på, at læringsstile er et begreb, der stille og roligt vil vokse sig fast som almen viden i hele det danske uddannelsessystem.

"Fordi det nu kommer på så mange skoler, så vil vi have flere og flere i uddannelsessystemet, der er vant til at arbejde med læringsstile. Og man kan se på internationale forskningsresultater, at de steder, hvor man tager det alvorligt, mindsker man frafaldet og øger performance. I det lys, synes jeg faktisk, det er ret revolutionerende".

lh

Knas i bibliometrien

Det er Forskningsstyrelsens oplevelse, at arbejdet med de såkaldte "bibliometriske forskningsindikatorer" er på plads, med undtagelse af en enkelt faggruppe. Sagen handler om de såkaldte "autoritetslister", som 68 faggrupper har arbejdet på siden januar sidste år. Faggrupperne skal udarbejde lister over og niveaudele tidsskrifter, som det giver point at publicere i (se FORSKERforum 219).

Men ifølge FORSKERforums optælling er der mere end 5 faggrupper, hvor der er så stor utilfredshed med listernes og datamaterialets kvalitet, at man ikke vil stå inde for fagligsterne. Problemet er typisk, at der er trængsel om 'specialer' og om højniveauet samt om hvordan danske udgivelser skal behandles.

Faggruppe 68 (Videnskabsstudier og Forskningsanalyse) og flere andre protesterer over "den reviderede niveaudeling" og kalder det en ringe løsning: Betingelserne for en anerkendelse af gruppens liste ikke er "tilfredsstillende eller hensigtsmæssige", og faggruppen kan ikke stå inde for modellen samlet set: "Vores rolle har alene været rådgivende, og vores overordnede råd p.t. er ikke at anvende modellen i praksis for alle dens konsekvenser og problemer er nøjere belyst og datagrundlaget bedre".

Enkeltpersoner er udtrådt af faggruppearbejdet i protest, bl.a. AU-professor Niels-Ole Finnemann (mediefaggruppen): "Jeg kan ikke stå inde for konstruktionens faglige relevans og berettigelse".

Forskningsstyrelsen: Afsluttes oktober

I Forskningsstyrelsen kender man ikke til, at der skulle være større problemer i faggruppernes arbejde.

"Faggrupperne er ved at afslutte deres arbejde med 'niveaudeling'. Såvidt vi er informeret, så er der kun en faggruppe, hvor der er problemer med niveaudelingen; der er ingen samlet kollektiv protest mod processen. Planen er, at faggrupperne indsender deres indstilling til det faglige udvalg, som gennemarbejder denne, og sender deres opsamling tilbage til høring i faggrupperne. Selve listerne skal så være færdige i midten af oktober, som grundlag for Folketingets nye fordelingskriterier", fortæller kontorchef Anette Dørge Jessen i Forskningsstyrelsen. "Men det er vigtigt for os at understrege, at det ikke er Forskningsstyrelsen, som udarbejder de endelige lister. Forudsætningen for hele processen er, at faggrupperne skal være enige og acceptere deres lister".

På faggruppe68.pbworks.com sker der en løbende debat og erfaringsopsamling mellem faggrupperne).

Kammerater

I alt otte gange er jeg selv fundet kvalificeret til et professorat

Magtmisbrug under dække af saglighed og upartiskhed

Universitetsloven skal op til revision i den kommende folketingssamling. Ministeren og hans embedsmænd ønsker ingen revision, hvis de kan undgå det. Men forhåbentlig kan SF og De Radikale lægge pres på Socialdemokraterne, især nu da de sammen bejler til regeringsmagten. En revision er nødvendig for at fremme de ansattes trivsel og glæde ved arbejdet.

YDMYGENDE

Mange forskere på universiteternes mistrives. Den ene undersøgelse efter den anden viser det. Arbejdsklimaet står på permafrost. Det skyldes bl.a. Universitetsloven med den nye ledelsesstruktur, der har frataget universitetslærerne enhver form for medansvar og reduceret dem til føjelige lønarbejdere. Universitetsloven af 2003 er et civilisatorisk tilbageskridt. Vi er gået fra selvstyre til chefstyre. Tilbage til alfa-hannernes dominans.

Naturligvis er lederne tilfredse. De har fået meget mere i løn. Og den nyliberale dyrkelse af den stærke leder giver dem prestige og indflydelse. Så når man spørger dem, har de kun lutter lovord tilovers for den nye universitetslov. Sune Auken og Leif Søndergaard har været nogle af de livgivende stemmer, der gang på gang har udfordret loven og påpeget dens uheldige konsekvenser for forskningsfriheden, selvbestemmelse og det akademiske liv. Tak for det. Man må håbe, at lovgiverne lytter til folk som dem, der går mod strømmen og ikke blot tilpasser sig.

Hverken kreativitet eller originalitet trives under de nugældende rammer. Flere og flere bevillinger gives til emner, der er oppe i tiden, og til folk som har deres netværk i orden. Hele bevillingssystemet og den permanente overvågning af forskningsresultaterne koster tid og enorme summer. Det er ret underligt, at en liberal regering bruger så voldsomme ressourcer på at kontrollere og styre forskningen. Det kender vi ellers kun fra det gamle Østtyskland. En økonomisk kalkule ville uden tvivl vise, at der er langt billigere at have nogle nulforskere gående rundt på universiteterne end at bruge millioner på at sikre sig, at samfundet får noget for pengene. Men det signalerer selvfølgelig ikke handlegkraft.

Der er især tre punkter, som bør være i fokus ved en lovrevision. Forskningsfrihed, ledelsesstruktur og stillingsstruktur med tilhørende ansættelsesbekendtgørelse. Siden de to første punkter har været mest fremme i debatten, skal jeg udvide diskussionen og hellige mig det sidste.

For omkring 15 år siden deltog jeg i en debat om kammerateri og nepotisme på universiteterne. Problemet er ikke mindre under Universitetsloven. I al enkelthed er problemet, at mange højt kvalificerede lektorer bliver holdt ude af professoraterne. Det skaber mismod og mistrivsel hos en del ansatte. Og derved mangler et vigtigt incitament til at tiltrække yngre forskere, der oplever, at det er vanskeligt at gøre karriere på universiteterne, hvis man ikke er konform eller veltalende distanceblænder. Nogle læsere vil måske genkende navne som Mogens Herman Hansen, Henrik Jensen, Jens Høyrup, Carl Henrik Koch og Sten Ebbesen, for blot at nævne nogle stykker jeg kender til. I enhver anden verden, og uden for Danmark, ville de alle være blevet professorer.

Ministeren vil gerne have universiteter i verdensklasse, men han vil ikke gøre noget for, at de bliver det. De bedste universiteter i verden er amerikanske. Her bliver man professor, når man er kvalificeret til det. Der er tale om et avancement, som man kan arbejde sig hen imod. Den gulerod vil ministeren ikke give danske universitetsansatte. Man skulle ellers tro, at en liberal minister, der forstår sig på sport, også forstod sig på belønning og fairplay.

I Danmark bliver man først professor, efter at et professorat er slået op, efter at et bedømmelsesudvalg er blevet nedsat, og efter at et ansættelsesudvalg har taget stilling til bedømmelsesudvalgets vurdering – og hvis man er heldig at få stillingen. I Danmark betyder det meget, om man er på god fod med institutlederen, ansættelsesudvalget, eller medlemmer af bedømmelsesudvalget. Jeg taler ud fra bitter erfaring. Jeg har været med i gamet så mange år, at jeg ved, hvad jeg taler om. I alt otte gange er jeg selv fundet kvalificeret til et professorat. Sikkert noget nær Danmarksrekord!

Det er ydmygende igen og igen at blive fundet kvalificeret til en stilling, man aldrig får, det er ydmygende at blive bedømt af folk, der ikke fagligt kender til det, man laver ...

Jan Faye

Lad det være sagt med det samme. Der er tale om mere end blot krænkelse og forfængelighed. Det seneste eksempel er ganske symptomatisk. Sidste år opslog mit institut et professorat, som jeg havde kvalifikationer til at søge. Da ansøgningsfristen var udløbet, nedsatte dekanen et

Kammerateri og skinbedømmelser

professorat – uden at få det. Og i den seneste bedømmelse var der uklædelige personrelationer indblandet. Upartiskhed må stoppes: Lav et system, så de professorable får titlen, foreslår lektor JAN FAYE

bedømmelsesudvalg efter indstilling fra institutlederen. Formanden for udvalget blev en yngre professor, som jeg og en række andre ansøgere har et anstrengt forhold til, og som jeg tidligere har konkurreret med. Det var ikke institutlederen ubekendt. Den pågældende formand ligger fagligt lagt fra det, jeg beskæftiger mig, og ingen andre i bedømmelsesudvalget kunne sagligt set bedømme mig. Det var heller ikke institutlederen ubekendt. Jeg klagede til dekanen, fik medhold, og udvalget udvidedes med to yderligere medlemmer. Ingen af de to nytilkomne kunne stadig siges at dække mine egentlige forskningskompetencer. Men man kan jo ikke få alt.

Mærkelig nok synes jeg at være den eneste, der klagede. Især er det mærkeligt, at den person, der endte med at få professoratet, ikke klagede, selv om hverken formanden eller andre medlemmer i det oprindelige udvalg

forstod eller kunne læse hans arbejder. Men det er måske alligevel ikke så mærkeligt, fordi formanden for bedømmelsesudvalget og den nytiltrådte professor tidligere havde hjulpet hinanden. Formanden havde fået ham valgt ind i faglige selskaber, den nytiltrådte professor havde stillet et nummer af et tidsskrift, han er hovedredaktør for, til rådighed for formandens udgivelse og redaktion, og formanden havde optrådt i TV-udsendelser, der var tilrettelagt af den omtalte ansøger.

Men mærkværdighederne stoppede ikke her. Formanden for bedømmelsesudvalget havde som opgave at finde frem til de øvrige medlemmer. De to andre medlemmer, han pegede på, kender han særdeles godt. Han og det ene medlem havde publiceret artikler sammen, og det andet medlem havde optrådt som gæsteforelæser på det center, han leder. Så meget om

de enkelte medlemmernes faglige spredning og indbyrdes uafhængighed.

Og hvordan reagerede formanden og institutlederen så på min klage? Selv om det var mig, der havde klaget over udvalgets sammensætning, valgte man at udvide udvalget med en person, som fagligt kunne legitimere ansættelsen af den nytiltrådte professor. Mon formanden allerede havde en bestemt ansøger i kikkerten?

Hvordan var bedømmelsen så? Jo, selv om man kun ser sin egen, er det altid tydeligt, at bedømmelserne skrives i forhold den person, udvalget ønsker at besætte stillingen med. Hans eller hendes styrker bliver de andre ansøgers svagheder. Omvendt lægges deres styrker aldrig den foretrukne kandidat til last. Om mig hed det blandt andet, at jeg var original, ja nogle gange provokerende original. Naturligvis skal man ikke gøre en sådan Rasmus Modsat til professor. Glemte jeg i øvrigt at fortælle, at formanden for bedømmelsesudvalget også er medlem af ansættelsesudvalget?

Lad os få stoppet dette cirkus med at skinbedømme hinanden til de højeste stillinger på universiteter. Det er ydmygende igen og igen at blive fundet kvalificeret til en stilling, man aldrig får, det er ydmygende at blive bedømt af folk, der ikke fagligt kender til det, man laver, og det er ydmygende som ældre forsker at blive bedømt af unge professorer, der blot har været heldigere, og som endnu ikke havde tilendebragt deres studium, da man selv var kvalificeret til et professorat.

Kammerateri og sammenspisthed trives i alt for høj grad på universiteterne. Der er tale om alles kamp mod alle i spillet om professoraterne, og magtmisbrug finder konstant sted under dække af saglighed og upartiskhed. Professoraterne bør tages ud af hænderne på institutlederne. Vi bør lade dem, som fagligt er kvalificeret, blive professor, som man gør i de fleste andre lande, vi elsker at sammenligne os med. Norge indførte for nogle år siden professorpryk efter bedømmelse. Det samme har fundet sted i Sverige og på de fleste universiteter i England. I USA sker det ved, at man beder sit universitet om at nedsætte et udvalg til at bedømme ens individuelle kvalifikationer. Findes man kvalificeret, bliver man "full professor". Det skaber bedre trivsel, mere retfærdighed, færre kollegiale spændinger, og større incitament til at forske og undervise.

Jan Faye er lektor på Institut for Filosofi, pædagogik og retorik ved KU.

Vidensarbejdere bliver

Arbejdsmarkedet har udviklet sig, men ikke måden at betragte og behandle stress på,

Det kom pludselig en aften! Han var som vanligt kommet hjem fra arbejde ved halv seks tiden. Havde spist middag med familien, puttet ungerne, set tv-avisen, og nu ville han lige sætte sig en time med lidt arbejde, inden det var tid til at gå i seng. Men som et lyn fra en klar himmel kommer svimmelheden. Mens verden kører rundt, føles det som om tankerne gør det samme. Han kan ikke få hold på noget som helst. Samtidig føles kroppen underligt slap.

Han bliver forskrækket. Skynder sig ind i seng. Tænker det må kunne soves væk.

Men i løbet af natten bliver det ikke bedre, og næste morgen melder han sig syg. Det er vel en virus af en eller anden art, tænker han, for svimmelheden og problemerne med at koncentrere sig forsvinder ikke.

Nogle dage i sengen med ro og afslapning får langsomt hovedet på plads igen, og efter en uge melder han sig rask og går på arbejde.

Men så går det for alvor galt. Svimmelheden kommer tilbage i anfald. Han er træt, og han går rundt med en underlig følelse af uvirkelighed, som om der er et gråt filter mellem ham og verden. På vej hjem fra arbejde bliver han bange for at besvime, og da han endelig når hjem, begynder det at snurre i arme og ben, og det prikker ømt ved hjertet.

Tankerne får frit løb. *Hvad er det, der sker med ham? Er han alvorligt syg?*

Angstfaktorer

"Angst er et overset symptom på stress", forklarer **Einar Baldursson**, psykolog og lektor i arbejds- og organisationspsykologi ved Aalborg Universitet. Han har netop fået udgivet en ny bog, "**Hyperstress – essays om moderne arbejdspsykologi**", hvor han med en række eksempler sætter fokus på den nye stressform.

Og det er præcis angst, personen herover lider af.

"Angst fylder meget i det moderne arbejdsliv, men vi taler meget lidt om det. Fysiske udtryk for stress som mave- og hovedpine, nakkesmerter og søvnbesvær kender vi efterhånden, men at man kan få angstanfald, er ikke noget, vi taler ret meget om. Og det er heller ikke noget psykologer og læger har været opmærksomme på", fortæller Baldursson.

Men netop angsten er efter Baldurssons mening meget udbredt. Og den er et typisk udtryk for det moderne arbejdsliv, hvor vores værdier kan blive udfordret på en måde, der bringer os i konflikt med det, vi dybest set står for og tror på.

"Mange universitetsansatte oplever at få udfordret deres værdinormer igen og igen. De har en holdning til, hvordan de eksempelvis gerne vil undervise eller udføre deres forskning, men tid, midler og krav om evig dokumentation undergraver de gode intentioner. Hvis man hele tiden bliver tvunget til at gå på kompromis, så risikerer man at opleve angstanfald – eller andre former for stress".

Et eksempel på en angstfaktor kan efter hans mening være hele taxameter-problematikken: På den ene side ved universitetsansatte, at universitetets økonomi er baseret op, at så mange studerende som muligt klarer sig igennem studieforløbet.

På den anden side har de deres faglighed, som påbyder dem at give de studerende præcis den karakter, de har fortjent – også selv om det betyder, at de dumper.

"Og hverken fra ledelse eller minister kan man regne med hjælp. Videnskabsministeren har jo specifikt sagt, at taxametersystemet fungerer, og at han bestemt regner med, at underviserne ikke snyder på vægtskålen til sidst, siger Baldursson. "Men for de ansatte ender det med, at de står i en konflikt mellem økonomi og faglighed, og det kan tære meget på ens sjæl".

Vidensarbejdernes nye stressform: Værdikonflikter

At ansatte kan komme i konflikt med deres værdier i løbet af en arbejdsdag er noget relativt nyt, og det er netop pointen bag Einar Baldurssons nye bog: Stress er mere omfattende, langt mere omsiggribende og mere belastende end tidligere, alligevel tager både psykologer, læger og arbejdslivsforskere afsæt i tanker om industrisamfundet, når de skal forholde sig til stress på arbejdspladserne i dag. Og det er farligt, mener Baldursson, fordi man risikerer at overse faresignaler og måske direkte syge medarbejdere.

For Baldursson selv begyndte det i slutningen af 90'erne at gå op for ham, at noget var helt galt: "Jeg arbejdede i sundhedssystemet på det tidspunkt, og jeg begyndte at se patienter, der kom med nogle helt nye problemer. Selv om de havde det, man ville betegne som det gode arbejde, hvor der var høj grad af medbestemmelse, ansvar og valgmuligheder. Alt det, som man tidligere har ment, vil være med til at dæmme op for stress".

Men de nye vidensarbejdere led også af stress. Og de led af en form for stress, som betød, at de ikke længere kunne overskue arbejdet, fordi

det blev svært at koncentrere sig, at overskue arbejdsopgaver eller hele arbejdsdage. De fik hukommelsesbesvær, depressioner, angst og nogle ændrede helt personlighed.

Baldursson kontaktede folk i det internationale forskningsmiljø for at høre, om de også var stødt på denne nye type patienter. Enkelte meldte bekræftende tilbage, men uden svar på, hvorfor det gik så skidt for hjernearbejderne.

"Psykologer og læger havde simpelthen svært ved at forstå, hvad der skete med de stressede medarbejdere, som objektivt set havde job, der burde give dem det optimale arbejdsliv. Men alligevel kom de og havde reaktioner, som kunne sammenlignes med dem, som mennesker, der har været ude for traumatiske oplevelser som eksempelvis overfald, oplever. Det forskrækkede mange behandlere", fortæller Einar Baldursson. "Men så kom der pludselig nyt fra hjerneforskerne, som kunne påvise, at hjernen spiller en stor rolle, når det handler om stress. Det viste sig eksempelvis, at selv moderat stress fremmer aldringen af hjernen. Man bliver med andre ord mentalt ældre. Selv moderat stress, hvis den er længerevarende eller optræder hyppigt indebærer hjerneforandringer der påvirker de mentale evner negativt. Tingene begynder at tage længere tid. Det bliver sværere at huske og koncentrere sig, og evnen til at multitasking bliver meget forringet".

Hvis og når belastningerne aftager, aftager disse symptomer dog også eller forsvinder helt: "Men da det handler om en af de centrale ressourcer i et moderne vidensarbejde, indebærer de belastede perioder betydelige problemer for medarbejderne. Hyperstressen er herefter en realitet".

Vidensarbejdere kan være stress-benægttere

Vidensarbejderne lægger ikke bare arbejdet til side, når de går hjem. Det er meget ofte en del af deres identitet. Man er med andre ord eksempelvis forsker 24 timer i døgnet, hvor en

nu hyper-stressede

især ikke hos vidensarbejdere, siger arbejdspsykolog, der er ude med ny bog "Hyperstress"

fabriks-
arbej-
der
før i tiden
havde flere
identiteter at
trække på.

"Havde man
spurgte min far,
hvem han var, ville
han aldrig have svaret
elektromekaniker.
Han ville have svaret,
at han var socialist,
fagligt aktiv, ægte-
mand og far. Jobi-
dentiteten var slet
ikke den samme som i
dag", påpeger Baldursson.

Når vi nu aldrig rigtigt slip-
per jobbet, så vil den stress, vi mærker
også gennemsyre alle andre livsfæ-
rer. Og det
er præcis det, der kendetegner hyperstress – et
konstant pres overalt. Ingen steder, hvor der er
helle, og man kan slappe af:

"En måde at kende hyperstressen på, er
derfor, at man mærker, at hele livet er blevet en
anstrengelse. Hvis man oplever, at man konstant
er rastløs, at man er hektisk, og hele tiden
føler et pres om at performe, så har man fået
hyperstress".

Personlige coaches vildleder og påfører skyldfølelse

Men samtidig med den nye stress-forms indtog,
oplever Einar Baldursson også, at det er blevet
endnu sværere for folk at erkende, at de er syge:

"Netop fordi jobbet er en del af vores
identitet, så er det svært at indrømme, at vi ikke
magter det. For så er det jo ikke bare arbejdet,
men os selv, vi ikke magter!

Bedre bliver det ikke, når den stressede risi-
kerer at møde behandlere og forskere indenfor
arbejds miljøområdet, som enten benægter at
stress er et reelt problem, eller hævder, at folk er
underlagt en misforståelse og en illusion, når de
oplever stress.

"Masser af de såkaldte coaches har den
holdning, at man bare skal lære at kigge på sit
arbejde på en anden måde, så skal man nok
klare det. Det handler om at lave strategier eller
tænke positivt, så man overkommer de akutte
problemer. Men stress forsvinder sjældent, fordi
man lige laver et par kunstgreb", understreger
Baldursson, som mener, at det er rigtig farligt,

når et stresset menneske bliver mødt med en
holdning om, at det bare handler om at tænke
positivt, så vender de følelserne indad og begyn-
der at føle sig skyldige.

Stress-benægtelses kampagne

Når arbejdet nu er tæt på at være et drømmejob
og når det præcis er det, man har uddannet
sig til, og når det er der, man har nogle af sine
bedste venner, så må det selvsagt være ens egen
skyld, at man føler sig så overvældende trist,
modløs, bange og træt hver morgen.

Men stress er aldrig den enkeltes egen skyld,
og derfor er Baldursson så bekymret over det,
han næsten oplever som stress-benægtelses
kampagne, anført af **Det nationale Forsknings-
center for Arbejds miljø**. Og når forskerne er
usikre, så forstærker det politikernes usikkerhed:

"Jeg ved ikke, hvorfor der næsten er en konsensus om, at stressbehandling ikke er noget, vi forsker i, ligesom man i det hele taget helst ikke skal tale om, hvor mange mennesker, der er syge af stress. Måske handler det om politik. At man fra politisk hold ikke ønsker at have fokus på stress. Måske indeholder det et element af panik, fordi forskerne simpelthen ikke forstår, hvorfor disse moderne vidensarbejdere er stressede eller ikke kan få øje på, hvad der skal gøres".

Hold øje med de første stress-signaler

Et faktum er det imidlertid, at man globalt oplever, at flere og flere lever med stress som en del af deres hverdag med alle de hverdagsgener og problemer, det indebærer. Ydermere er det efterhånden helt klart, at stress i høj grad bidrager til en af de mest belastende psykiske lidelser: depression.

Og så længe der mangler en national handlingsplan for at dæmme op for epidemien, så er det nødvendigt, at den enkelte holder øje med sit eget velbefindende og får sagt fra i tide. Og hvordan gør man så det?

Einar Baldurssons bror, der er automekaniker, har faktisk givet ham en af de allerbedste diagnoseværktøjer: "Han sammenligner stress med temperaturmåleren i motoren på en bil. Måleren er der ikke for at genere bilisten men for at gøre opmærksom på, når der reelt er noget galt. Den samme måde kan man betragte de første stress-signaler på. Når man får svært ved at sove, hvis man føler sig meget træt, ofte har hovedpine, er trist eller svimmel, så er det tegn på, at der er noget galt, og det skal man tage meget alvorligt", siger Baldursson.

"Vi kan slås om definitionerne, men i sidste

ende er stress et biologisk system, som man er nødt til at forholde sig til! Hvis man opfatter symptomer på stress som udtryk for, at skoen trykker i arbejdet, er denne erkendelse det bedste mulige afsæt for at finde ud af, hvordan tingene kan gøres anderledes og bedre på arbejdspladsen. På den måde kan opmærksomhed over for stress blive grundlaget for positiv udvikling".

mette-engell-friis

Bekæmp hyperstress

Find et drøvtyggersted:

Hvis du ikke giver dig tid til at fordøje dine oplevelser og erindringer, så bliver de gemt i en forringet kvalitet. Du husker ganske enkelt for lidt af det, der er sket. Derfor er det vigtigt at give dig selv tid og mulighed for refleksion. Find gerne et sted, du holder af, hvor du kan sidde eller gå en tur i fred. Naturen hjælper bogstaveligt til at give jordforbindelse, som kan være praktisk, når det handler om at forankre oplevelser og tanker.

Træn hjernen:

Tag dig tid til at have en fritidsinteresse, som adskiller sig fra dit arbejde. Også selv om du synes, at du ikke har tid. Har du et kreativt job, kan det være godt for eksempel at sysle med soduko-opgaver i fritiden. Soduko hjælper ikke, hvis dit job allerede er fyldt med logiske opgaver. Dyrk i stedet kunst og kultur for at få kreative input.

Træn kroppen:

Fysisk aktivitet, der omfatter koordineret anvendelse af forskellige muskelgrupper, er god træning for hjernen. Prøv for eksempel med dans og svømning. De former for aktivitet er langt mere stimulerende for hjernen end gængs fitness, fordi man bruger flere muskelgrupper i kroppen.

Arbejds miljø: Stop op!

Som virksomhed er det afgørende at skabe et arbejds miljø, som giver tid til refleksion, opsamling og status. Det betaler sig, fordi det sikrer virksomhedens videnskabelige - også selv om konkurrencen på markedet opfordrer til hele tiden at kaste sig over nye opgaver, endnu før de igangværende er afsluttede. Forskning viser, at op imod 40 procent af udbyttet af videnshandlinger etableres i forbindelse med opsamling og status.

'Du er elitær

- sagde forskeren til Videnskabsministeren, da Videnskabsministeren en sjælden ga

I anledning af Århus Festuge afholdt festugearrangørerne en række mini-debatmøder ("Århusamtaler"). I år stod en af dem mellem videnskabsminister Helge Sander og Rane Willerslev, antropolog og afdelingsleder ved Moesgård Museum, samt samfundsforsker Johannes Andersen, der var ordstyrer og spørger. Titlen var "Frihed i forskning – hvis frihed?".

Her er uddrag af debatten.

Om Grundforskning

WILLERSLEV: "Ved grundforskning kan du ikke vide, hvilket resultat du får, fordi du i forvejen er ude på kanten af det tænkeligt mulige og det teori-apparat, du har. Nogle gange falder du i – hele møget bryder sammen og du kan ikke engang lave en artikel. Men nogle gange, laver du et kvantespring. På den måde er al grundforskning uforudsigelig. Man har et system, hvor

man giver flere penge til strategisk forskning. Men det er den ikke-øremærkede del af forskningen, hvor man kan gøre sig størst forhåbning om store forskningsmæssige indsigter. Man kan ikke øremærke den slags. Det er helt umuligt at forudse, hvor det kommer. Det kan ikke styres".

Den proces i grundforskning, hvor man pludselig får en indsigt, man overhovedet ikke har planlagt – giver du plads til den?

VIDENSKABSMINISTEREN: "Ja, det garanterer jeg for, jeg gør. Rane siger det samme, som rigtigt mange i universitetsverdenen gør, nemlig at vi stort set kun giver penge til strategisk forskning. Det er ikke korrekt. Jeg er efterhånden blevet så idenificeret med sloganet 'fra tanke til faktura', så folk tror, der kun gives penge ud fra den tanke. Det er ikke tilfældet. Sidste år fik grundforskning 1,2 milliarder, mens strategisk forskning fik 8-900 millioner. Dertil kommer at Danmarks Grundforskningsfond aldrig har haft flere midler, end de har nu."

Om bibliometrisk evaluering

WILLERSLEV: Man sætter ikke ressourcer af til at udføre det ordentligt. I England har man har man nedsat et udvalg på hver forskningsfelt, der går igennem alle institutionernes publikationer og rent faktisk læser dem. I stedet kvantificerer man forskningen og laver et system, der er håbløst. Man kan ikke kvantificere den slags. For eksempel fik en forsker fra CBS en pris for at have skrevet 16 artikler på et år. Det kan man kun gøre ved at proppe den samme forskning på forskellige flasker – det har sgu' da ikke en skid med dygtig forskning at gøre".

VIDENSKABSMINISTEREN: "Resultatet er, at man nu får basismidlerne efter nogle resultater. For var der nogle retningslinjer, som ingen kendte. Hvis jeg blev spurgt, hvorfor AU fik så og så mange penge, ville jeg ikke kunne svare. Nu kvalificerer vi det og siger: det er på det og det grundlag, basismidlerne bliver fordelt".

WILLERSLEV: "Det er tåbeligt. Tager du monografien inden for mit fag, som er en helt nødvendig del af et akademisk arbejde. Det du får ud af det med den her kvantificering er, at monografien selv på de bedste internationale forlag tæller det, der svarer til tre internationale artikler. Så du får en usynlig økonomi, for alle antropologer ved, at en monografi tager, hvad der svarer til tyve artikler at skrive. Og så får du en spekuleren i systemet, om man kan tage den samme ide og reproducere den så publikationstallet ser højere ud".

Ranes monografi, som ikke får så stor opmærksomhed – er det et problem?

VIDENSKABSMINISTEREN: "Det vil jeg ikke kunne svare på, for vi jo sat kyndige mennesker til at forholde sig til det i de mange udvalg. Det er jo ikke os, der har fundet på det. Vi har haft 54 udvalg til at sidde og overveje den bedste måde".

Er det her frihed i forskning – eller er det udtryk for ønsket om en adfærdsændring hos forskere, så de kanalisere deres energi i samme retning?

VIDENSKABSMINISTEREN: "Det er et ønske om, at man honorerer forskningen i forhold til de offentlige midler, der tilføres. Og så er det i hvert fald en betydelig bedre måde at gøre det på, end hvis det var helt tilfældigt. Det er der også enighed om forskningsmiljøerne".

Annonce

DM • Dansk Magisterforening

DM's forskningspriser 2009

I 2009 uddeler DM to forskningspriser inden for:

- **Naturvidenskab**
- **Humaniora**

Offentliggørelse og uddeling af priserne vil finde sted 25. november 2009 i DM.

Hver forskningspris er på 50.000 kroner. Fristen for indsendelse af indstillinger er 16. oktober 2009.

Mere information om DM's forskningspriser kan findes på www.dm.dk/forskningspriser

dm.dk

ing mødte en kritiker i åben debat

Om administrative byrder

WILLERSLEV: "Management-kulturen er ved at æde universitetet op. Alt skal kontrolleres, alt skal evalueres. Jeg er meget tilhænger af konkurrencen, men evalueringskulturen går på, at du har en mistillid til en medarbejder, der i øvrigt arbejder 60-65 timer om ugen. Når vi udfylder de der skemaer, finder vi ud af, at vi har arbejdet alt for meget. Jeg skulle have to års forskningsfri. Får jeg det? Nej, det er der ikke råd til. Men hvorfor skal jeg så sidde og udfylde de latterlige skemaer? Det er at gøre nar af folk".

VIDENSKABSMINISTEREN: "Som regering og Folketing udstikker vi nogle rammer. Vi kan ikke gå og kontrollere, hvordan de arbejder på Moesgård. Men jeg er noget overrasket, hvis forskningen på AU fungerer lidt ligesom hjemmehjælperne. Jeg har da aldrig troet, at forskerne skulle udfylde tidsskemaer om hvornår de kommer og går. Det har i hvert fald aldrig været tanken".

WILLERSLEV: "Den onde mand er management-systemet og konsulenterne, der overdynger os med administrativt møg, uden den har nogen funktion udover at være levebrød for management-folket. Sådan oplever jeg det som forsker. Hvad jeg bruger af tid på at udfylde evaluerings-skemaer for det ene og andet – det er helt grotesk".

VIDENSKABSMINISTEREN: "Det er rigtigt i år har der været mange evalueringer. Det er sammenfald af uheldige omstændigheder. Uni-loven er fem år og skal evalueres. Forskningsrådsloven er også sat til evaluering i år jvf. loven. Og så bad folketinget om at vi evaluerede en lang række området.

Derfor er jeg ikke overrasket over at I føler, I har haft så mange skemaer, der skulle udfyldes".

Men når du udsætter flere ressourcer til konkurrence, tror du så, antallet af skemaer og evalueringer vil falde?

VIDENSKABSMINISTEREN: "Ja".

Om eliteforskning

WILLERSLEV: "Du er elitær, for du ønsker at konkurrere. Forskning er en konkurrencesituation, hvor du forsøger at præsentere tanker, der er banebrydende på et globalt marked, og ikke nationalt. Den store forskel for dansk forskningskultur i dag er at vi oplærer på et globalt marked. Når jeg hører ældre kolleger fortælle, var kulturen af man tog ideer udefra og oversatte dem til dansk – til folket. I dag er du selv med til at formulere tanker og ideer i den globale verden. Det er det, der er så spændende.

Men hvis du vil være oppe i eliten og spille med på den internationale forskningskonkurrence, så kræver det selvopofring. Jeg tror ikke, du finder nogen tilsvarende konkurrence noget sted i samfundet".

Er det ministerens forestilling af elite – en snævertsynet, selvoptaget forsker, der selv vil bestemme, hvad der er vigtigt?

VIDENSKABSMINISTEREN: "Ja. Det kan sagtens udlægges negativt, for det er jo negative ord. Men når det kommer fra en, der er så dedikeret som Rane, så overrasker det mig ikke".

Om minister Sander

VIDENSKABSMINISTEREN: "Da jeg blev ringet op og tilbudt ministerposten sagde jeg nej tak, for jeg er uddannet journalist og har ikke noget med forskning at gøre. Så sagde Fogh Rasmussen: vi have et helt nyt ministerium, med forskning på den ene side og erhvervsliv og teknologi på den anden. Tager jeg en professor til minister, bliver erhvervslivet sure, tager jeg en direktør bliver universiteterne utilfredse. Så jeg står midt i mellem. Nu har jeg siddet 8 år, og jeg synes, vi er noget utrolig langt".

Du får som regel dårlige evalueringer som minister – du er en af dem, der scorer lavest. Hvorfor, når det går så godt?

VIDENSKABSMINISTEREN: "Universitetsområdet er nok ikke det, der har den største folkelige appel. Det er umuligt at være på niveau med de ministre, der har dagligdagsproblemerne og møder danskerne hver dag. Men med hensyn til resultaterne – der vil jeg gerne måles".

Du har ikke meget magt jvf. magtanalyser. Ærgrer det dig?

VIDENSKABSMINISTEREN:

"Jeg har den magt, jeg har brug for".

Forsker Willerslevs oplevelse af debatten

"Jeg var i og for sig meget tilfreds", sagde **Rane Willerslev** om sin duel med ministeren. "Jeg havde indstillet mig på, at jeg ikke lige kunne omvende ham. Det, der var vigtigt for mig, var, at jeg ikke ville fremstå som den der sure offentlige ansatte, der klager over at det hele er gået af helvedes til. Min strategi var derimod at fremstå endnu mere elitær, og signalere, at han faktisk ikke er radikal nok i sine reformer. Når Sander bryster sig af at indføre elite-tankegangen i videnskaberne, så er det noget fis. Det, han har gjort, er at uddele nogle stipendier, der ikke koster en skid. Men inden for humaniora er der ikke et eneste elitmiljø – forstået ved, at der er tid til at forske og penge til at invitere forskere udefra."

Du klager over administrationsbyrderne – føler du dig hørt?

"Det virkede som om han lyttede. Han sagde, at han godt var klar over, at der har været meget papirhelvede. Men problemet er jo det system, han har sat i gang med sit ministerium, som er sådan et selvgenerende papirsystem, der bare skaber mere og mere administration."

Ranking-diskussionen – gemmer han sig bag sine udvalg?

"Ja, det må man sige. Jeg bed fast i, at han sagde, at ranking gør man alle andre steder. Men det er jo ikke et argument for, at noget er godt".

Forskerklimasvinet

Forskere er blandt de værste CO2-syndere, når de i videnskabens navn skal drikke cocktails på den anden side af jorden

I disse år ser verden med forhåbningsfulde øjne på forskerne, når snakken falder på klima og klodens fremtid. Men hvor meget tænker forskerne på klodens ve og vel, når de suser frem og tilbage over landegrænser i den globaliserede videnskabs – og undertiden i klimaets – navn?

En engelsk opgørelse viser, at ud af de kun fire procent, der flyver mere end fem gange om året, udgør universitetsfolket en væsentlig del. Konferencer og andre internationale møder er en hellig pligt for den moderne videnskabsmand – jo længere væk, jo bedre – og rejsen foregår det på den mest CO₂-forurenende måde, nemlig på vingerne.

Petter Næss, professor ved AAU-Planlægning, har fordybet sig i problemet og peger dels på den ekstreme CO₂-belastning fra konference-flyrejserne, dels på det faktum, at rejsetiden går direkte fra forskningen.

”Det vi mangler, er tid til at forske, og det har vi mindre af, fordi vi skal ligge og rejse. Nogle gange kører konferencerne også lidt på tomgang, og der bliver ikke sagt så meget nyt. Jeg prøver selv at begrænse min rejseaktivitet, så jeg kun tager til 2-3 store konferencer, samt nogle mindre i Europa, siger Petter Næss, der

vurderer, at mange kolleger typisk rejser dobbelt så meget som ham selv. Han giver et godt eksempel på paradokset i sin egen artikel, der blev præsenteret på en konference i Shanghai. En flyrejse, der giver et CO₂-udslip godt over 5 tons – væsentligt mere end en personbil når at lukke ud på et år.

”Universiteterne forsøger jo at blive mere miljørigtige. Men det er som om, der er en blind plet omkring den virkelige energi-sluger, nemlig konference-rejserne. Men med det stigende fokus på internationale samarbejder, er der ingen, der tør gå forrest og prøve at begrænse rejse-aktiviteten”, siger Petter Næss.

I hans øjne skal der tvang til for at få forskere og universiteter til at ændre adfærd. Og han ser gerne, at man indfører et system, hvor hver forsker får en kvote for udledning af CO₂ ved tjenesterejser, som man skal søge om dispensation for at overskride.

lah

Kilde: Prof. Petter Næss / Karl Georg Høyer beskrev problemstillingen i artiklen 'Conference Tourism: A Problem for the Environment, as well as for the Research?' i 2001.